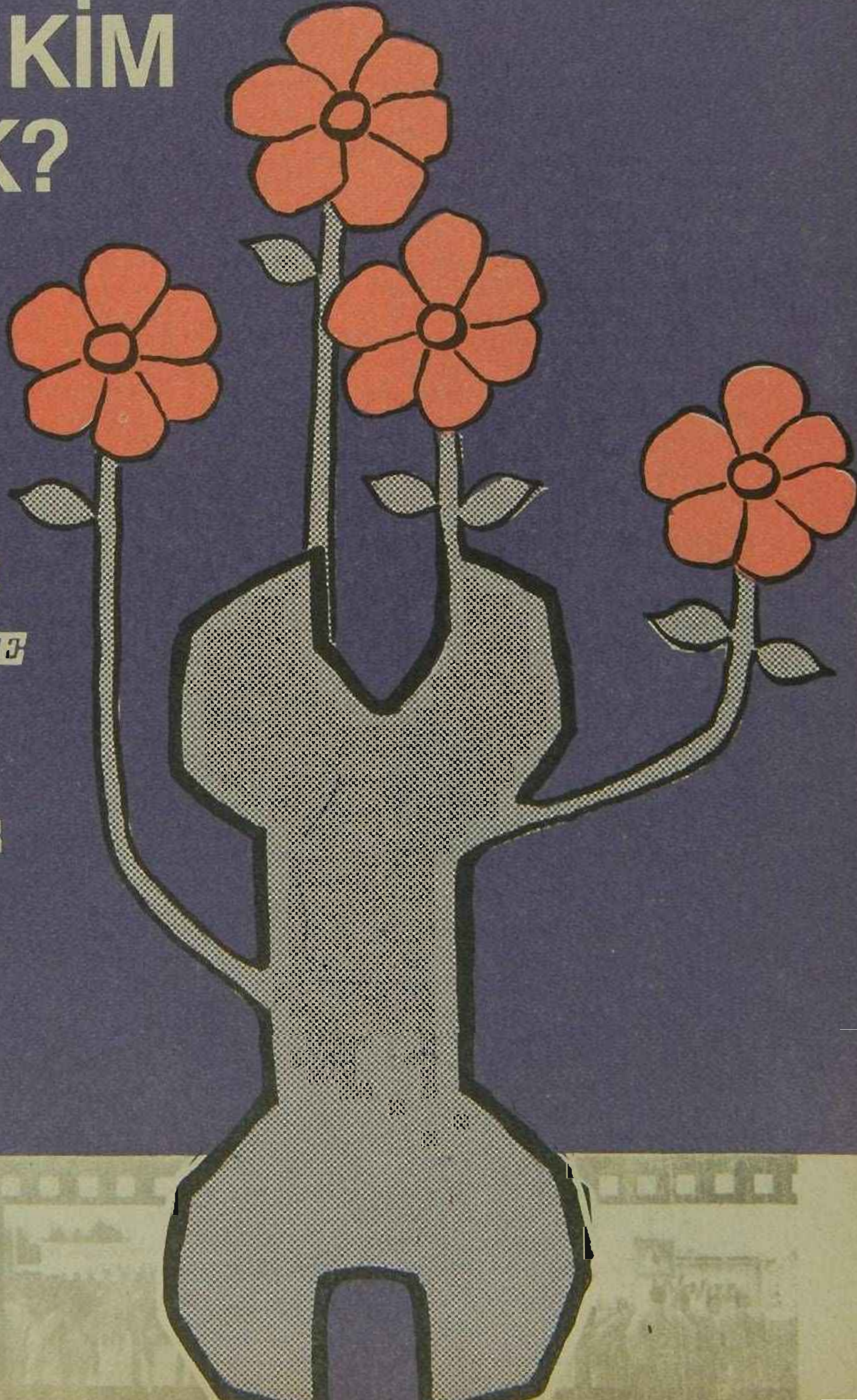
ARALIK'86/22

250 TL (KDV Dahil)

GÜN

Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

TÜRK-İŞ'DE KİM KAZANACAK?

TÜRK-İŞ'de AMERİKAN SIZMASI

SURİYE-FKÖ-TÜRKİYE GERGİNLİĞİ VE PERDE ARKASI

TÜRKİYE'DE ABD VE NATO ÜSLERİ

ÖĞRENCİ GENÇLİĞİN ÖNÜNDEKİ GÖREV

ESKİ YÖNETİMLER YAPILARINI KORUDULAR

GEÇTİĞİMİZ ay Ankara'da yapılan sendika genel kurullarında Türk-İş'e bağlı sendikaların çoğunluğunda yönetim yapıları ya aynen ya da önemsiz değişikliklerle korundu. Türk-İş'in geleneksel sendikacılık çizgisi içinde yeralan sağ yapılı sendikalardan yalnızca *Çimse-İş*'in yönetiminde demokratlar ağırlık kazandı. Çimse-İş'te DYP'li bilinen *Tamer Eralan* yine genel başkan kalırken, daha önce de yönetim kurulunda yeralan *Mehmet Selçuk* ve *Murat Topçu* da genel kuruldan seçilerek çıktılar. Bu iki yöneticinin yanısıra, yeni seçilen diğer iki yöneticinin de, sendikada İstanbul ve Adana'da başlayan demokratik kıpırdanışın sonucu olarak yönetime geldikleri gözlendi. Böylece sendika "hareketçiler"den arındırılmış oldu.

Hak-İş Konfederasyonuna bağlı sendikalar da 20-22 Aralık'da yapılacak genel kurul öncesi kendi genel kurullarını tamamlarken, bunlardan Öz İplik-İş'in kongresi, demokratik sınıf ve kitle sendikacılığını savunan güçlü bir delege grubunun bu sendikada varolduğunu gösteriyordu. İlginç olan, "Hak-İş DİSK tabanını toplamalıdır" diye basına demeç veren ve Hak-İş genel başkanlığı için şimdiki genel başkan Necati Çelik'e karşı adaylığını açıklayan Öz İplik-İş genel başkanı Mehmet Er, genel kurulda, "sendikayı DİSK tabanına mı teslim edeceğiz" diyerek bazı şubelerin bu grubun adaylarını desteklemesini önledi. Yönetimde olmanın avantajlarını kullanarak, demokratik sendikacılığı savunan grubun adaylarından bir kısmının seçilmesini önlemeyi ve kendi ekibinden adayları seçtirmesini başaran Mehmet Er, sözü edilen gruptan da genel başkanlık için tam oy almasına rağmen, basın açıklamalarının dışında bir tutumu genel kurulda sergiledi. Sonuçta demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerini yaptıkları konuşmalarla genel kurulda savunan delegeler yönetimde çoğunluk oluşturamadılar ama, İstanbul'dan Hasan Akpınar'ı yönetim kuruluna seçtirdiler ve sendikada etkin ve dinamik bir güç olarak varlıklarını gösterdiler. Mehmet Er'in Hak-İş genel başkanlığında başlıca destekçisi Öz Demir-İş genel başkanı Mehmet Aras. Necati Çelik ise kendi sendikası olan Öz Gıda-İş'ten asıl desteğini alıyor.

Türk-İş'e bağlı ikinci derecede büyük sendikalardan olan Harb-İş genel kurulu yönetimde bir değişiklik olmadan biterken, sosyal demokrat olduğunu belirten, ancak ilkeler üzerindeki bir anlaşmadan çok, dengelerle hareket etmeyi tercih eden sendika genel başkanı Kenan Durukan, şimdiye kadar birlikte hareket eder göründüğü ve Cevdet Selvi'nin adında kamuoyunda yankısını bulan demokratik sendikal muhalefetten ayrı bir tutum takınarak, Türk-İş'e genel başkan adayı olduğunu açıkladı. Kenan Durukan'ın bu tutumuyla "bir bölen" olup olmadığı Ankara'da sendikal çevrelerde konuşulan konular arasında.

Sağ yapılı sendikalardan Likat-İş'te yönetim değişmezken, Tes-İş ve Şeker-İş sendikalarında "hareketçi" etkinliği arttı.

Genel başkanlığa adaylığında Cevdet Selvi'yi desteklediklerini açıklayan BASS ve Ağaç-İş'de önemli değişiklikler olmadan genel kurullarını tamamladılar.

Kasım ayı sonunda genel kurulunu yapacak olan Tez Koop İş'te ise demokratik sınıf ve kitle sendikacılığını savunan delegeler önemli bir yoğunluğa ulaşmış bulunuyorlar. İttifaklarını genişletebilirlerse bu grup Tez Koop-İş'de yönetime gelebilecek. Böylece Tez Koop-İş, Türk-İş'te demokratik sendikal muhalefetin Kasım içinde, Çimse-İş'ten sonra güçlenerek çıktığı ve sağ yapıyı kırarak yönetimde ağırlığını oluşturduğu ikinci sendika olacak.

Ekim sonunda genel kurulunu yapan büyük sendikalardan Türk Metal ise, sağ güçler açısından "sağlam sendika" olma özelliğini sürdürdü.

Zaman zaman muhalefeti emmek amacıyla sendikalarda yönetim kurulu üye sayısının beşten yediye çıkarmak ve muhalif bir-iki sendikacıyı da yönetime almak ise uygulanan taktikler arasında gözleniyor. ●

PETROL-İŞ Genel Kurulu sonuçlandı

24-26 EKİM tarihlerinde toplanan Petrol-İş Genel Kurulu Cevdet Selvi'yi yeniden genel başkanlığa getirdi.

Daha önceden Türk-İş genel başkanlığına aday olduğunu açıklayan Cevdet Selvi, Petrol-İş tabanından da tam destek aldı.

Türk-İş "gelenekleri" dışında, demokratik biçimde yapılan şube ve genel merkez delege seçimleri sonucunda seçilen delegeler, pek çok sendikada görülmeyen bir canlılık ve bilinç içinde, Türk-İş Genel Kurulu'na ilişkin nelerin yapılması gerektiğini tartıştılar. 16 şube başkanının daha önceden ilke kararı aldığı ve son üç gün içinde de yerleşip gerçekleştirdiği, "eski yönetimden genel başkan ve genel sekretere destek, diğer yöneticilerin değişmesi" görüşü karar altında alındı ve sonuçta da 16 şube başkanın ortak kararı genel kuruldan çıkan sonuç oldu.

Kongre sonunda çeşitli çevrelerin olumlu ya da olumsuz tepkilerini şöyle sıralayabiliriz; Petrol-İş'de taban artık daha da bilinçlenmiştir. Bunun başlıca nedenlerinden biri DİSK üyelerinin örgüte getirdiği anlayıştır. Ancak hala kırılamayan, tabanın söz ve karar sahibi olma ilkesinin yine "vasiler" aracılığıyla yürütülmesi geleneğini bu genel kurulda da değiştirilemedi. Türk-İş delegelikleri'nin seçimi şube başkanlarına bırakılmış ve sonuçta delegeliklerin seçimi şube başkanlarına bırakılmış ve sonuçta delegeliklerin büyük bir çoğunluğunu şube başkanları kendilerine layık gördüler.

KRİSTAL-İŞ Genel Kurulundan güçlenerek çıktı

9. GENEL Kurulumuz ülkemizin ağır ekonomik ve sosyal sorunlarla karşı karşıya bulunduğu bir dönemde toplandı. 1980 sonrası yürürlüğe konan anti-sendikal düzenin ardından tüm demokratik ve sendikal kuruluşlarla birlikte, sendikamız da çok zor günler yaşadı. Ancak, en alttaki yöneticimizden en üsttekine kadar, tüm üyelerimizin özverili ve ilkeli çalışmaları sonucunda sendikamız demokratik sendikacılık yolunda daha da güçlenerek gelişmeye devam etti. Üç yıllık dönem içinde dört kat büyüyerek çimento ve toprak işkolunda da gelişmeye başladı. Sendikamız sayısal gelişmesinin yanı sıra niteliksel gelişmesini de sağlayacak yeni bir kadro işbaşına getirerek, dinamizm kazanmıştır.

9. genel kurulumuz işçilerin demokratik hak ve özgürlükler önündeki tüm engellerin kaldırılması yolunda daha güçlü bir Kristal-İş yaratmak için önümüzdeki dönemde hayata geçecek bir dizi kararlar aldı. Bu kararları şöyle sıralamak mümkün:

-İşçi sınıfının uluslararası düzeyde birliği ilkesi temelinde sendikamızın Uluslararası Kimya Enerji ve Genel İşçiler Federasyonu'na (ICEF) üyeliğinin gerçekleştirilmesi,

-İşçi sınıfının ülke düzeyinde birliğinin Türk-İş çatısı altında sağlanması ve Türk-İş'in demokratikleştirilmesi mücadelesinin bütün olanaklarıyla ve aralıksız sürdürülmesini,

-İşkolumuzdaki işçilerin sendikal birliğinin tabanda demokratik yollarla ve demokratik sendikal ilkeler zemininde gerçekleştirilmesini,

-İşçi hak ve özürlüklerinin korunması ve geliştirilmesi yönünde Türk-İş'in ya da bağlı sendikaların düzenleyeceği bütün eylemlere en aktif ve en yığınsal katılımın sağlanmasını,

-Üyelerimizin kültürel gelişiminin ve sendikamızın nitelik olarak gelişmesinin en önemli koşulu olan eğitim çalışmalarının aralıksız olarak sürdürülmesini,

-Şubelerimizin çeşitli bölgelerde kurulu kardeş sendika şubeleriyle ilişkilerini derinleştirmelerinin ülke düzeyinde birlik yönünden sendikamıza düşen önemli bir görev olduğunu,

-Temsilciler ve başkanlar kurulu toplantılarının düzenle aralıklarla yapılmasını, genel kurulumuz oybirliği ile karar altına alınmıştır. Bu kararları uygulamak yönetim kurulumuzun görevi ise de, bu kararların yaşama geçip geçmediğinin denetleyicisi üyelerimizdir.

9. olağan genel kurulumuzdan sendikamız güçlenerek çıkmıştır.

İBRAHİM EREN
KRİSTAL-İŞ
GENEL BAŞKAN VEKİLİ

Laspetkim-İş 2.Olağan Kongresini yaptı

PETRO KİMYA işkolunda örgütlü bulunan ikinci sendika olan Laspetkim-İş ikinci olağan kongresini 1-2 Kasım tarihlerinde İstanbul'da, seçilmiş 250 delegesi ile yaptı. Genel başkanlığa yeniden *Vahdettin Karabay* seçildi.

12 Eylül'den sonra ilk kurulan sendika olma özelliği taşıyan Laspetkim-İş, ilk üç yıl içinde bağımsız olarak kalıp daha sonra Hak-İş konfederasyonuna üye oldu. 2 olağanüstü kongre sonucunda da Hak-İş'den ayrıldı.

Sendika, genel kuruluna böyle bir süreç sonunda gitti. Genel kurulun açış konuşmasında genel başkan Vahdettin Karabay Türkiye'nin içinde bulunduğu durumun genel bir değerlendirmesini yaptıktan sonra şunları söyledi:

"Türkiye'nin de içinde yeraldığı dünya kapitalist sistemi bir kriz içindedir. Askerileşen ekonomiler günümüzde bölgesel savaşları kışkırtarak durumu idare ediyorlar. Asya, Afrika ve Latin Amerika'da sık aralıklarla çıkarılan ve kimisi halen devam eden savaşlar, geri ülkelerde teşvik edilen silahlanma yarışları, gelişmiş kapitalist ülkelerin buhranlarını ihraç etme araçlarıdır. Devasa boyutlara ulaşan silah yatırımları açlığı, sefalet ve savaşı hergün biraz daha körüklemektedir.

Krizden çıkışın yolu gibi gösterilen ve 24 Ocak kararları adıyla bilinen ekonomik politika yürürlük şansına 12 Eylül'le birlikte kavuşmuştur. Neden böyledir? Bizden önce benzer politikaları uygulayan hiçbir ülkede kör topal da olsa demokrasiler ayakta kalamamıştır. Hemen tümünde askeri cuntalar idareyi ele almış, "yeni ekonomi politika" devlet zoru ile yürürlüğe sokulabilmiştir. Çünkü ekonominin enkazı altında kalan halkın, daha fazla işsizlik ve yoksulluk demek olan yeni politikaya rıza göstermesi beklenemezdi.

Her türden hak arayışın yollarının tıkandığı, bu yolları zorlamada ısrarlı olanların binbir cezaya çarptırıldığı bu dönem halen bitmiş değildir." Kongrede yapılan değişiklikle tüzüğe şu madde eklendi:

"İşyerlerinde gizli oy, açık sayım suretiyle üyelerin seçimle belirleyecekleri işyeri temsilcilerini atamak, bu yolla atanan temsilcilerin değiştirilmesini üyelerden yarıdan bir fazlasının istemesi halinde aynı seçim suretiyle değiştirmek" şeklinde. Ayrıca ülkemizde demokrasi mücadelesinin gelişmesi, DİSK davasının bir an önce sona erdirilmesi, işkence ve genel af ile sendikal birlik konularında da kararlar alındı.

Türk-İş'de görevler...

TUNÇ DEMİR

ÜLKEMİZDE faaliyetlerini sürdüren ve nicel olarak en büyük işçi örgütü Türk-İş, önümüzdeki aylarda toplanacak olağan kurultayından nitelik değişimine uğrayarak çıkabilir.

Türk-İş daha ellili yılların başında, Türkiye işçi sınıfının nicelik ve nitelik olarak geri bulunduğu bir ortamda kurulmuş, aynı zamanda yasal kısıtlılık şartlarında var olma mücadelesi vererek altmışlı yıllara ulaşmıştır. Altmışlı yılların ortaya çıkardığı yeni olanaklar iyi değerlendirilmemiş ve aynı zamanda yönetiminin yetersizliği işçi sınıfının niteliksel sıçramasını yavaşlatmıştır.

Dünya'da ve Türkiye'de gelişen ekonomik ve siyasal olaylar karşısında tavır alamayan, yer yer tavırsızlığa düşen ve sonunda hep teslimiyetçiliği seçen Türk-İş yönetimine tepki duyan işçi ve sendikacılar, biraz deneyimsizlik, biraz da aceleci siyasal kararlar sonunda Türk-İş içindeki dinamizmi boşaltarak dışına çıkmışlar ve DİSK'in oluşumuna öncülük etmişlerdir.

DİSK'in kurulduğu günden faaliyetlerinin askıya alındığı güne kadar hem nicel, hem de nitel olarak gelişmiş ve gerek içinde gerek de dışında gelişen siyasal olumsuzluklara, önüne kurulan tuzaklara rağmen Türkiye işçi sınıfının sendikal öncüsü ve sesi olma işlevini yerine getirmiştir.

Aynı dönemde Türk-İş yönetimleri işverenlerin ve siyasal iktidarların ortak çabaları ile önemli bir kitleyi de üyeleri olarak tutabilmişlerdir. Ancak, Türk-İş ekonomik mücadelede devamlı DİSK'in açtığı gedikten geçmiş, hazıra konma yolunu seçmiştir. Demokratik ve siyasal konulara da partiler üstü politika adı altında düzen ve siyasal iktidar kuyrukçuluğu geçerli yol sayılmıştır.

Sendikal dinamizmin DİSK çevresinde oluşmasına karşın işçi sınıfının bilinç ve siyasal örgütlenme düzeyinin yükselmesi Türk-İş tabanını etkileyerek bağlı sendikaların önemli bir kısmını demokratlaşma sürecine sokmuştur.

82 Anayasasının getirdiği kısıtlamalar ve DİSK'in faaliyetine konan yasak üye işçilerin büyük çoğunluğunu yasal dayatmalarla Türk-İş'te toplanmaya zorlamıştır. Diyebiliriz ki bu yarım milyona yakın üyenin kazanılmasında Türk-İş yönetiminin bir gayreti ve çabası olmamıştır.

İşçi sınıfımızın bu zorunlu bütünleşmesi ve DİSK davasının uzaması Türk-İş içinde yeni arayışları ve dinamizmi harekete geçirmiş ve ortaya yeni görevler çıkarmıştır. Bu yasal kısıtlılık ortamında yeni sendikal örgütlenmelerin (bir-ikisi istisna) başarısız kalması, en önemlisi işçi sınıfının birliğinin sendikal alanda pekiştirilmesi anlayış olarak geçerliliğini koruyacaksa, bu yeni görevlerin önemi daha da büyümektedir.

Bugün vardığımız noktada birbuçuk milyonu aşkın üye sayısıyla Türk-İş bir olgu ve bir olaydır. İşçi sınıfımız açısından katlanılması zor ekonomik koşulların aşılması ve yeni demokratik kazanımların elde edilmesi doğrultusunda aktif ve yeterli olamayan Türk-İş'te bir olgudur. Türk-İş'teki bu olumsuzluk yapısından ve geçmişten gelmektedir.

Bu olumsuzlukları sıralayacak olursak; Türk-İş kapitalist düzene karşı olmamış, tam tersine düzenin payandası olmaya soyunmuştur. Dış ilişkilerde dünya demokratik işçi hareketinin yanında olmamış, Amerikan sendikacılığı ile dirsek temasını sürdürmüştür. Böyle olduğu için içte iktidarlarla iyi geçinmiş, işçi haklarının gaspedilmesine seyirci kalmış, dünya demokratik işçi hareketinden uzak kalmakla da demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerini yapısına bulaştırmamaya özen göstermiştir.

Türk-İş üst yönetiminde bulunan bu yapı ve anlayış artık işleri eskisi gibi götürmemektedir. Bir türlü aşılamayan ekonomik ve siyasal bunalım işçi sınıfımızda yeni birikimleri ve tepkileride beraberinde getirmekte, tabandan tepeye doğru bir zorlama zinciri oluşturmaktadır. Yer yer yönetimler değişime uğrayarak bağlı sendikaların demokratların kontroluna geçmesine yol açmaktadır.

Demokratik kitle örgütlerinin olmadığı, hele hele sendikaların olmadığı ve sesini duyuramadığı her koşulda demokratikleşme çabaları inandırıcı olmamaktadır. Şayet demokratikleşme güçler dengesinin bir ifadesi ise, işçi sınıfının terazinin kefesinde ağırlığını hissettirmesi gerekir.

Öte yandan solda muhalefet olmaya çalışan sosyal demokrat partilerin etkin muhalefet yürütmemeleri kitle örgütleri dayanaklarından yoksun oluşlarındandır. Bu dönemde oluşan sosyal demokrat partilerin sendikalar ve kitle örgütlerine bakışları da net değildir. İlişkilerini nasıl düzenleyeceklerini de söyleyememektedirler.

Tüm bu tesbitler bizim Türk-İş'in, hele demokratlaşmış bir Türk-İş'in ülkemizdeki demokratikleşme sürecini hızlandıracağına, işçi sınıfının kazanımlarının artacağına olan inancımızı pekiştirmektedir.

İşçi önderlerinin ve demokratların çabaları Türk-İş'te ve bağlı sendikalarda sınıf ve kitle sendikacılığının sesini duyurmaktadır. İşçi önderleri, sendikacılar demokratlar "ya hep, ya hiç" ikilemine düşmeden Türk-İş'deki nitelik sıçramasının mimarları olacaklardır.

SHP İnsan Hakları, Af Hukuk Komisyonu'nun değerlendirmesi

SHP İSTANBUL ili İnsan Hakları, Af ve Hukuk Komisyonu, geçtiğimiz ay içinde "Neden Genel Af?" başlığı altında bir değerlendirme yaparak, SHP yönetimine iletti.

Ülkemizin içine düşürüldüğü açmazın sorumlularının hapisanelerde bulunanlar olmadığı gibi, bu insanlara baskı, zulüm ve işkence uygulamalarının da artık "günlük işler" olmaktan çıkarılması gerektiği görüşlerine yer verilen değerlendirmede, şunlar deniyor:

Ülkemizde 12 Eylül ile başlayan genel tutuklamalar ve kurulan olağanüstü mahkemelerce yürütülen davalar, verilen kararlar 24 Ocak ekonomi politikasının yaşama geçirilmesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. 24 Ocak kararlarının yaşama geçirilmesi için 12 Eylül müdahelesinin gerekmiş olduğu bugün artık değişik çevrelerce tartışma götürmez bir nitelik kazanmıştır.

Bugün zindanların ülke tarihinde görülmemiş oranda dolu oluşunun, toplumun içine sürüklediği sessizlik çukurunun ve de politizasyonun açıklamasını yanlış yerlerde aramamalıdır. Genel Af ülkemizin güncel siyasal konumunun öne çıkardığı bir istemdir. Depolitizasyona itilmiş, anti demokratik yaptırımlarla sınırlandırılmaya çalışılan bir toplumun demokrasi soluğunun ülkemizde yeniden estirecek olan Genel bir af ile yaraları sarılmadan mevcut yönetimin karşısında alternatif olduğunu belirten partilere güçlü destek vermeleri, verebilmeleri beklenmemelidir. Yükseltilen Genel Af istemi olayların tarihsel seyrinden, neden ve sonuç ilişkilerinden koparılarak değerlendirilemez.

Sıkıyönetim mahkemeleri, işkencelerle alınmış kimi ifadelerden öte tek bir kanıt göstermeden idam cezaları, ağır hapis cezaları veriyorlar. Bu yurtseverler 12 Eylül'ün yok ettiği demokratik hak ve özgürlükleri, ülkemizin bağımsızlığını ve emekçilerin hak ve çıkarlarını savundukları için uzun yıllar zindanlarda çürütülmek isteniyor.

Bu nedenle SHP Af konusunda 12 Eylülcülerin resmi görüşüne prim veren "Geniş Kapsamlı af" yerine demokrasiye gerçek bir geçişi hedeflediği için tüm demokrasi güçleriyle güçlü ve sürekli bir dayanışmadan yana olmak, Genel Af istemini yükseltmek zorundadır.

Toleyis'de olağanüstü kongre...

TOLEYİS Ege Bölge Şubesinde, başta şube başkanı Cemail Bakındı olmak üzere, şube yönetiminden Adem Dülger, Yaşar Güleray, Genel Merkez yönetim, denetim ve disiplin kurulları, şube eski teşkilatlanma sekreteri Hanefi Çolak tarafından yolsuzluk iddiasıyla savcılığa verilince, olağanüstü kongreye gidildi.

Hanefi Çolak tarafından yapılan suç duyurusunda; Şube Başkanı ve yöneticilerinin, Genel Başkan Mustkafa Aras'ın imzasını taklit ederek Genel Merkez hesabından 450 bin lira çektikleri, üye aidatlarının Genel Merkez hesabına yatırılmadığı, Cemail Bakındı'nın annesi Hanife Bakındı'yı sendikada çalışır göstererek, SSK pirimlerinin sendika kasasından ödenmek yoluyla emekli edildiği belirtiliyor.

Ayrıca, usülsüz olarak işyerlerinden toplanan 8.279.500 liranın ve Bölge Şube'ye zimmet çıkarılan 995 bin liranın, Genel Merkez yöneticilerince bilinmesine karşın, hiçbir cezai işlem yapılmadığı da belirtilerek, olağanüstü kongre kararının 9 Kasım gibi yakın bir tarihe alınmasının, aslında muhalefetin toparlanmasını engelleyerek, şube yönetimini aklamaya yönelik olduğu öne sürüldü.

Tüm bu nedenlerden ötürü "şaibe" altında yapıldığı öne sürülen kongrede Cemail Bakındı yeniden şube başkanlığına seçildi.

Tarihte Bu Ay

20 Aralık 1416, Şeyh Bedrettin, süren isyanın bastırılması sonucunda yakalandı ve derisi yüzülerek öldürüldü. Şeyh Bedrettin isyanını anlatan en kısa ve özlü söz, şu sloganlarında belirmektedir: "Yarin yanağından gayrı herşeyde ortaklık..."

30 Aralık 1918, Almanya'da işçi ayaklanmasının başlaması ve işçi hükümetlerinin kurulması. Spartakistlerin yönetiminde başlayan ayaklanma, Sosyal Demokratların sağ liderleri tarafından girişilen tertiplerle bastırılmıştır.

16 Aralık 1933, Dimitrov Nazi Almanyasında, ünlü savunmasını yaptı. Reistag yangınının Nazilerce çıkarıldığını kanıtladı. 23 Aralık günü emirle kurulan mahkeme yapacak şeyi olmadığı için Dimitrov'u aklarken, tüm işçi sınıfı hareketleri ve ilerici güçler de büyük bir zafer kazanıyordu.

4 Aralık 1945, İstanbul'da hükümet destekli gerici gösteriler sonucu, ilerici çizgide yayın sürdüren Tan Gazetesi yakıldı.

10 Aralık 1948, Birleşmiş Milletler'de İnsan Hakları Bildirgesi kabul edildi. Bugün, İnsan Hakları Günü olarak ilan edildi.

2 Aralık 1956, Küba'da Granma Yatı Çıkarması başladı. Bu tarih, Küba devriminin başlama günü olarak kabul edilmektedir.

2 Aralık 1977, Ankara'da ODTÜ'de, faşistler tarafından bombalı saldırı düzenlendi. Rektör değişikliğiyle başlayan olaylar sonucunda, çok sayıda işçi işten atılmış ve yerlerine, daha sonra ÜGD üyesi oldukları kanıtlanmış olan unsurlar alınmıştı. Bombalı saldırıyla birlikte, tüm öğrencilerin katılımıyla uzun bir boykot başlıyor ve öğrenci, işçi, öğretim üyesi dayanışmasıyla tertipler boşa çıkartılıyordu.

NETAŞ'da şalterler indi grev başladı....

18 KASIM 1986, saat 11.00 Netaş'da şalterler indirildi, üretim durdu. 12 Eylül sonrasının en büyük grev böylece başlatıldı.

Otomobil-Iş Ümraniye Şubesi'ne bağlı Netaş işyerindeki 2650 sendika üyesi işçi greve çıkarken bu aşamaya nasıl gelindiğinin ne için greve çıkıldığını ve grevin nasıl biteceğinin bilincinde. İşyerinde toplu sözleşme görüşmeleri çıkmaza girdiğinde işçiler yöneticileri ile birlikte yaptıkları salon toplantısında, "Greve evet" dediler. İsteklerinin başında 12 Eylül'le birlikte YHK'nın budadığı demokratik maddelerin toplu sözleşmede yeniden kazanılması isteği vardı. Bu inanç ve kararlılıkla 18 Kasım günü 2650 işçi kapının önüne yöneticileri ile birlikte "Bu işyerinde grev vardır" pankartını astılar. Ve ilk grev gözcüsü önlüğünü sendika genel başkanı **İlhan Dalkılıç** giyerken," sırtımızdan ancak isteklerimiz kabul edildiğinde çıkarırız," diyordu.

İşyeri baştemsilcisi **Celal Özdoğan** pankart asıldıktan sonraki duygularını dergimize şöyle belirtti:

"2650 sendika üyesi arkadaşımız büyük bir moral ve inançla şalterleri indirdiler ve ancak isteklerimiz kabul edildiğinde şalterleri kaldıracaklar. İşverenin yaymaya çalıştığı gibi uyuşmazlık maddelerimizin başında ücret artışı istemlerimiz gelmiyor, son altı senede kaybettiğimiz demokratik haklarımızın geri alınma mücadelesi geliyor. Başta **Disiplin Kurulu** geliyor; iki işveren, iki işçi temsilcisi ile başkanın dönerli olduğu bir sistem istiyoruz. Toplu sözleşme tarihinden sonra temsilci arkadaşlarımızın sıfatları kalktığı için işverenle karşı karşıya kalıyorlar ve tehlikenin her türlüsüne maruz kalıyorlar, bunun için biz toplu sözleşme yenilenene kadar bu sıfatların devamı demek olan **Kurulların Devamı** maddesini istiyoruz, işten çıkarılan arkadaşlarımıza 3 ay daha ücretlerinin ödenmesini öngören **İşsizlik Tazminatını** istiyoruz, yasa ile sınırlanan ikramiye sayısını artıramadığımız için, **Yıpranma Primi** adı altında 2 maaş daha istiyoruz. Çünkü, üretimle alakası olmayan şefler, amirler vs. herkes bu iki maaş tutarında ikramiyeyi alıyorlar. Bizler üretim yaparak bu primleri istiyoruz; montör arkadaşlarımız yurdun dört bir yanına aile durumları gözönüne alınmadan dağıtılıyorlar, biz bu dağıtımda da söz hakkı istiyoruz. Yine montör arkadaşlarımız yurdun dört bir yanında sağlık koşullarından uzakta çok kötü şartlar altında çalışıyorlar bu durumun düzeltilmesini istiyoruz. Bu isteklerimiz için olmazsa olmaz koşulunu koyduk, bunlardan asla vazgeçmeyeceğiz.

Bunun yanı sıra ekonomik istemlerimize gelirsek biz 1. yıl için 450 TL/Saat ve 2. yıl için 580 TL/Saat istiyoruz. İşveren ise arabulucu aşamasından önce 1. ve 2. yıl için 190 TL/Saat verdi. Arabulucu aşamasından sonra ise 1. yıl için 195 TL/Saat, 2. yıl için ise 200 TL/saat veriyor. Bunlar çok komik rakamlar, bizim bunları kabul etmemize olanak yok, sonuna kadar direneceğiz."

Şube başkanı **Şahin Onayak** tüm memnuniyetini belirtircesine sorularımızı şöyle yanıtladı:

"Toplu sözleşmemizi işçilerimizle birlikte hazırladık. Amacımız işyerindeki sorunları aşmaktı. 80 öncesi kaybettirilen haklarımızın bir kısmını geri almayı amaçlayan maddeler ekledik. Toplam 88 madde sunduk, bunun 65'inde uyuşmazlık tutuldu. İşverenin tutumu ise, "bu konuları iyi niyetle karşılıklı çözebiliriz, toplu sözleşmeye koymaya gerek yoktu," şeklinde oldu. Oysa ki idareciler, bu sorunları kendilerine götürdüğümüzde toplu sözleşmede böyle maddeler yok diye yanıtlıyorlar. Bu günlerde MESS grevleri başlayacak, bu grevimizle MESS patronlarına da grevden korkmadığımızı, sorunlarımızın çözümünün ancak kendi ellerimizde ve birliğimizde olduğunu ilan ettik."

İZMİR'DE GREV UYGULAMASI SIRASINDA

Genel Merkez yetkilisi Müslüm Akdeniz ve İzmir Şube Başkanı Selami Kaba'nın sendika adına yaptıkları açıklamada grev kararı almalarına işverenin uzlaşmaz tavrının neden olduğu belirtildi. Akdeniz ve Kaba, işverenden haklı istemler talep ettiklerini vurgulayarak," Onların kamuoyuna yansıttıkları gibi aşırı bir talebimiz olmadı. İşveren, 1980 sonrasında gündeme getirilen yasalara dayanarak işçilere 12 Eylül metinlerini dayatmak istediler. Netaş işvereni her ne kadar MESS'e bağlı olmasa da MESS politikasıyla karşımıza çıkıyor" dedi.

AAFLI'DAN SONRA PATHFINDER..., 9. sayfadan sürüyor.

daha da kolaylaştırıyor. Türk-İş yöneticileri de böylece "yolunu bulmuş" oluyorlar. Türk-İş'e "yol bulan" ABD olunca ilgili atasözümüz de hemen aklımıza geliyor: "kılavuzu karga olanın..."

Bu ilişkilerin, AAFLI, Pathfinder ya da FPIA olsun sona erdirilmesi gerekliliği açıktır. Bunun nedenleri aşağıdaki noktalarda sıralanabilir?

-Sendikaların devletten ve işverenlerden (yerli olsun, yabancı olsun) bağımsızlığı ilkesine halel getirmesi; mali, ideolojik ve örgütsel bağımlılık kıskacına girilmesi,

-İşçi sınıfının ve sendikaların dikkatlerini yaşamsal ilgi ve mücadele alanlarından daha teknik, önemsiz ya da ikincil-üçüncül ödeme alanlara yönelmesine neden olması; 24 Ocak gibi bağımlı ekonomik politikalara uygun sendikal politika yaratılmasına zemini hazırlaması,

-Yabancı bir devlete ülkemiz topraklarında istihbarat toplamak için bu tür teknik çalışmalarla imkan hazırlaması,

-Ve son olarak, sendikalar yasasının ilgili hükümleriyle çelişki oluşturacak biçimde vakıf ve devlet kaynaklarındanmali yardım almanın sürdürülmesi.

PİRELLİ'de grev pankartı asıldı

İZMİT Köseköy'de kurulu bulunan Pirelli lastik fabrikasında bağımsız Laspetkim-İş sendikası 21 Kasım günü saat 8.00'de greve çıktı.

Toplam 630 işçinin çalıştığı işyerinde, 14 Ağustos'da başlayan toplu sözleşme görüşmeleri yasal prosedür içinde sonuçlanamayınca, 21 Kasım'da sendika grev uygulamasını başlattı. Sendika genel merkez yöneticilerinin yaptığı açıklamaya göre, tüm parasal ve idari konularda hiçbir anlaşma sağlanmamış, sendikanın istediği 220 TL/saatlik ücret artışına karşı Kıplas, Lassa sözleşmesindeki artış olan 142 TL saat artışın üstüne çıkma konusunda hiçbir görüşmede bulunmadı. Arabulucu aşamasından sonra ise, işverenin Lassa sözleşmesindeki hakların yanısıra, her işçiye bir kerelik 400 bin lira ödemede bulunmayı teklif etmesine sendika karşı çıkarak, bu artışın ücretlere yansıtılmasını istedi. İşverenin bunu kabul etmesi sonucu, grev tek yol olarak ortaya çıktı.

APEKS işçileri zor durumda

APEKS işyerinde bir aylık ücret alacakları ve birikmiş sosyal hakları verilmediği için, işçilerin üç gün için şalterleri indirme kararı aldığı bildirildi. Bu durumdan yararlanmak isteyen demir tüccarı Cemal Erdemir, alacaklarına karşılık olarak, haciz işlemiyle makinelere elkoydurdu. Apeks işvereni ise, SSK ve Vergi Dairesi'ne de haber verme yoluyla alacaklıları çoğaltarak, malını kimseye yaretmemekte kararlı olduğunu gösteriyor.

İşveren ve alacaklıların kavgasından, işçilerin haklarına şimdilik sıra gelmedi. İşçiler ise, üretimin devamından yana olmalarına karşın, mahallelerindeki esnafın önünden geçemediklerini, evsahiplerinin yüzlerine bakamadıklarını, bu yüzden de haklarını istediklerini ve alana kadar da direneceklerini açıkladılar.

Adam olana veriyorlar...

Gün dergisini 7 aydır izleyip okuyorum. İşçi sınıfının sesi olan dergi, politik gelişmeler ve sendikal hareketin sorunları içinde, etkinliğini ve gücünü artırıyor.

Memur kadrosunda çalışan bizler bu dergiyi severek okuyoruz. Ama kıskanmıyoruz değil. Memur kadrosunda çalışanların ve kadınların sorunlarına değinilmiyor. Sendikasız olan bizler, hiç bir hakka sahip olamadığımız gibi, verilen haklarımızda geri alınıyor.

Benim burada anlatmak istediğim bir konu var. A.Ü. Veteriner Fakültesinde uzun süredir çalışan bizler, laborant kadrosunda bulunuyorduk. Bu kadrodan memur kadrosuna geçirildik. Bu kadro değişikliğinde yan ödemelerimiz kesildi. Yani verilmiyor ve bizler yan ödemelerimiz kesildiği halde halen laboratuvarda laborantlık yapmaya devam ediyoruz.

Bizlere yalan söyleyerek laborantlık kadrosu bütün Türkiye'de kaldırıldı dediler ve böyle asılsız bir yalanla kadro değişikliği yaptılar. Bazı hocalara çıkıp durumu anlattık. Adamı olanlar veriyorlar diyerek duruma açıklık getirilmesini istedik. Bizlere "siz yanlış duymuşsunuz, adamı olana değil adam olana veriyorlar" diyerek bizi başlarından savdılar. Demekki onların gözünde bizler ne amammışız, ne de insan. Ya bizim gözümüzde onlar ne?

Bir grup memur adına
Bahar Barış

Bir genel kurulun düşündürdükleri

TEKSİF Sendikası Mersin Şubesinin Ağustos ayında yapılan 11. Olağan Genel Kurulu'na çağrılı olan Türk-İş üyesi sendikaların yerel örgütlerinden çağrıya uyarak genel kurula katılan tek sendikaydı. Kristal-İş Mersin Şubesi olarak, şube yönetim kurulu üyelerinden ikisiyle katıldığım genel kurul salonunda bizden başka sendikacının bulunmayışını ilkin yadırgadım. Ancak Teksif Sendikası Genel Başkan Yardımcısı ve Türk-İş Denetim Kurulu Başkanı sayın Necdet İnandıoğlu'nu tanıdıktan sonra, genel kurul çağrısına itibar etmeyen sendika yerel yöneticilerine hak verdim ve Necdet İnandıoğlu gibilerinin uzun yıllar görevde kalabildiği için de acı duydum!

Genel Kurul'un Divan Başkanlığını da üstlenen Necdet İnandıoğlu, konuşmasının bir yerinde sendikacılıktan "çileli bir meslek" diye sözetti.

Sayın İnandıoğlu, "sendikacılık mesleğini" nasıl öğrendiniz? Ve "bir meslek" diyerek kolunuza takdığınız o altın bileziği nereden kazandınız? Necdet İnandıoğlu ne yaman bir Şevket Yılmaz yanlısı olduğunu yineleyip durdu genel kurul boyunca. Ne bilelim! Belki de bunların cümlesi, Türk-İş'in eğitim çalışmalarına damgasını vuran bildik ABD kuruluşunun öğrencileridir!

Necdet İnandıoğlu nice çileler görmüş namuslu sendikacılar için de demediğini bırakmadı. Örneğin; "DİSK'in faaliyet yasağı kapsamına alınmasının nedenlerini sayarken, Balıkesir'deki eğitim tesislerinde silahlı gerilla eğitimi yapıldığını...Ayrıca, Atatürk'ün kurduğu parti bile kapatılırken Türk-İş'in kapılarının ardına kadar açık tutulduğunu" söyledi. Ve bunun nedenide Türk-İş'in vatan ve bayrak sevgisiyle açıkladı!

Bir ara, "Başkan, görülmekte olan bir dava ile ilgili böyle ileri geri sözetmek suç değil mi? Bakın, kanıtlanmış bir suç unsuruna bile rastlanılamadı!" diye bir soru yönelttiğimde, "Herkes istediği biççimde yorumlasın; bundan birşey çıkmaz aldırma," dedi.

İnandıoğlu işçileri aldtatabilmek için Özal iktidarına ağır "eleştiriler" yöneltерek konuşmasını süslerken, işçi haklarının alabildiğine geriletildiği Sadık Şide'li dönemdeki Türk-İş günahlarını unutmuşa benziyordu.

Şimdi sormak gerek:

24 Ocak Kararları'nın Sadık Şide'li hükümet döneminde de baştacı edildiğini bilmeyen var mı?

MUSTAFA DİLMEN
KRİSTAL İŞ
MERSİN ŞUBESİ BAŞKANI

Öz İplik-İş üyeleri kaza geçi

Öz İplik-İş Sendikası'nın İstanbul Bakırköy Şube delegeleri, Ankara'da yapılan Genel Kuruldan dönerken, İzmit yakınlarında kaza geçirdi. İzmit'e 10 km. kala şarampole yuvarlanan otobüste bulunan 25 işçi yaralandı. Yaralanan işçilerden ikisinin durumunun ağır olduğu bildirildi. Yaralılar İzmit ve İstanbul'daki hastanelerde tedavi görüyor.

Çalışanların anayasal hakları

ANAYASAMIZ diyor ki: "Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır. Devlet, işçi işveren ilişkilerini, çalışma barışının sağlanmasını kolaylaştırıcı ve koruyucu tedbirler alır."

Toplu sözleşme yapıldıktan sonra ya da hemen önce toplu işten çıkarılmaları hepimiz okuyor, duyuyoruz. Toplu sözleşme döneminde işçiye öncülük yapanlar, işçinin menfaati için çalışanlar topun ağzında olanlardır. İşveren işkanununun 13. maddesine dayanarak tazminatını verip bu öncüleri çıkarabilir ya da 17.maddeye göre tazminatsız disiplin kurulu kanalıyla işten atabilir.

12 Eylül 1980'den sonra Özal hükümeti başta olmak üzere, çalışma bakanı, işverenler sendikası ve yüksek hakem kurulunun titizlikle üzerinde durduğu ve yaşama geçirmek için var güçlerini kullandıkları *yüzdeli ücret sisteminin* amacı nedir? Amacı işçinin birliğini, beraberliğini bozmak, eski işçi-yeni işçi ayrımı yaparak işçiyi birbirine düşürmek ve işçinin gücünü kırıp işverenin karşısında güçsüz bırakmak.

Zaten 12 Eylül'den sonraki Anayasa ile kamu işçilerinin grev yasağı ve ardından anlaşmalı personel yasası ile ve Türk-İş'in hükümete şirin görünmek için işçiden alıp, işverene ve hükümete vermiş olduğu işçi haklarından sonra güçsüz kalan işçiler hepten çaresiz, perişan bırakılmak istenmektedir.

HASAN CEBECİ

Kartal Meslek Hastalıkları hastanesinde görev anlayışı!

BİZ MUTLU AKÜ fabrikasında çalışan bir grup işçiyiz. Ekonomik sorunlarımızın yanı sıra, sağlık sorunumuz da büyük önem taşıyor.

İşyerimizde kurşundan zehirlenme oranı çok yüksektir. Asitli bölümlerde çalışan arkadaşlarımız akciğer hastalıklarına karşı korunmasız durumdalar. Tüm bu sorunlarımız karşısında işverenin almış olduğu hiçbir ciddi önlem yok. İşyerimizde sağlık birimi var, fakat ciddi bir çalışması yok. Tek yaptığı iş, 3 ayda bir işçilerin idrar tahlillerini yapmak. Tabi ki tahlil sonuçları ciddi bir biçimde değerlendirilmiyor. Kartal Meslek Hastalıkları hastanesi'ne giden arkadaşlar da kan ve idrarda yüksek oranda kurşun çıkıyor.

Kartal Meslek Hastalıkları Hastanesi'nde görev yapan sağlık uzmanlarının işyerlerine giderek, çalışma koşullarını, işverenin almış olduğu sağlık önlemlerini inceleme yetkileri var. Ama hastanenin durumuna baktığımız zaman pek umut bağlayamıyoruz. Hastaneden işyerimize geliyorlar, çay-kahve içiyorlar, fabrikanın içinde yöneticilerle bir iki tur atıp gidiyorlar.

Rahatsız olup ta hastaneye giden arkadaşlarımızın durumu ise, içler acısı. İ.Y. adlı bir arkadaşımız kurşun zehirlenmesinden hastaneye gitti ve dört aydan fazla yattı. Doktor, "senin bu işyerinden ayrılman gerek, bu işyeri sana uygun değil, bir daha zehirlenirsen sonucu hiç iyi olmaz," dedi. Bunun üstüne arkadaş rapor vermesini istedi; ancak doktorun rapor verebilmesi için aynı olaydan üç defa hastaneye tedavi için gelmiş olması gerekiyormuş. Böyle bir durumda ise işveren raporlu işçiyi işten atıyor ve işçi bu "kusurundan" dolayı hiçbir yerde iş bulamıyor.

Zehirlenmek, rapor almak işçinin suçuymuş gibi muamele ediliyor. Oysa ki asıl suçlu, işçileri bu duruma düşüren gözünü kar hırsı bürümüş, kendi çıkarından başka birşey düşünmeyen, kendi çıkarı için insanları ölüme sürükleyen, insanlık duyguları yok olmuş işverenlerdir.

Peki ne yapmalı?

- İşyerlerinde çalışma koşulları düzeltilmeli,
- İşyeri sağlık birimleri ve işyeri sağlık kurulları göstermelik olmaktan çıkartılıp gerçek işlevine oturtulmalı,
- SSK ve buna bağlı Meslek hastalıkları hastanelerinin sağ. hizmet vermelerinin önündeki engellerin kaldırılması için, bu kurumların tüm sağlık başvurularını ciddi olarak ele almasını ve hastalığa neden olan unsurların araştırılması ve bunların ortadan kaldırılması doğrultusunda çaba harcamalarının önlemleri alınmalı.

Sendikalara ve kitle örgütlerine de bu konuda görevler düşmektedir.

Sendikalar, ekonomik ve sosyal taleplerde olduğu gibi, sağlık sorunlarının çözümü için de gerekli mücadeleyi ön plana çıkarmalıdırlar. Bu da, ancak biz işçilerin sendikalarına sahip çıkabildikleri oranda başarılı olabilecektir.

MUTLU AKÜ Fabrikasından bir grup işçi

GÜN
Aylık Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

Sahibi: **Sami Alptekin** • Yazıişleri Müdürü: **İdris Lütfü Melek** • İşletme Müdürü: **Mustafa Karakuş** • Sendika ve İşçi Sorunları Danışmanı: **Özcan Kesgeç** • Yönetim Yeri: 856. Sokak, 3/502, Konak-İzmir, Tel: 137266 • İstanbul Bürosu: **Taner Renda**, Asmalı Çeşme Sokak, 14/2, Sultanahmet-İstanbul • Ankara Bürosu: **Cemil Turan**, Menekşe Sokak, 27/5, Kızılay-Ankara, Tel: 183826 • Bursa Temsilciliği: **Nejdet Y. Filizoğlu**, Taşkapı Caddesi, Kent Nalbantoğlu İşhanı, 21/2, Bursa • Kıbrıs Temsilciliği: **Zeki Erkut** • Abone koşulları: Yurtiçi/Yıllık 2000 lira - Yurtdışı/Yıllık 20 DM Yurtdışı tek sayı 2 DM • Baskı: Numune Basımevi • Dağıtım: Etkin Dağıtım •

BARIŞ YILINDA BARIŞ İÇİN MÜCADELE

1986 yılının Birleşmiş Milletler tarafından Dünya Barış Yılı olarak ilan edilmesi, ülkemizde tüm emekçileri olduğu kadar biz genç işçileri de sevindiren bir olaydır.

Ancak bu sevincimizi dünya emekçileri ile aynı seviyede paylaşmak mümkün olmadı. 1986 yılının sonlarına geldiğimiz şu günlerde biz genç, yaşlı, kadın, erkek tüm emekçiler varolan tüm sorunlarımızın ortak mücadele temelinde çözümleneceğine inanıyoruz. Hiç kuşku yok ki bu mücadele de barış mücadelesinden ayrı düşünülemez.

Çünkü gerek ülkemizde, gerek dünyada emparyalist ve işbirlikçi tekeller tarafından acımasızca sömürülen biz emekçilerin yaşama ve çalışma koşulları her gün biraz daha kötüleşirken, milyarlarca doların silahlanma alanına ayrılması barış için mücadelenin önemini daha bir anlamlı kılmaktadır. Uluslararası tekellerin kapitalist dünya ekonomisini denetim altında tuttuğu, emperyalizmin darbe yedikçe saldırganlaştığı dünyamızda, başta ABD ve kapitalist ülkelerin silah tekelleri bunalımdan çıkabilmek; ülke ekonomilerini koruyabilmek; yıldız savaşları projelerive dünyayı toptan ateşe verecek nükleer silahları üretmekle gerçek, kalıcı bir dünya barışından yana olmadıklarını kanıtlıyorlar.

Oysa emekçi halkların özlediği ve uğrunda mücadele verdiği dünya barışı tüm dünya insanlarının renklerine, dinlerine, dillerine, ırklarına bakmaksızın birlik ve beraberlik içinde yaşanacağı, emek-sermaye çelişkisinin ortadan kalkacağıbir toplumsal düzenle mümkün olacaktır. Faşizme ve emperyalizme karşı ekonomik, siyasal, ideolojik mücadelenin işçi sınıfının bilimi rehberliğinde, örgütlü bir biçimde verilmesi ile dünya barışı güçlenecek ve kalıcı olabilecektir.

İşçi sınıfı savaşın temelinde emperyalizmin kanlı kazançlarının yattığını biliyor. Ölmek ve öldürmek istemiyor. Savaş yerine barış, sömürü yerine insanca yaşamak istiyor.

YUSUF VURAL/İstanbul

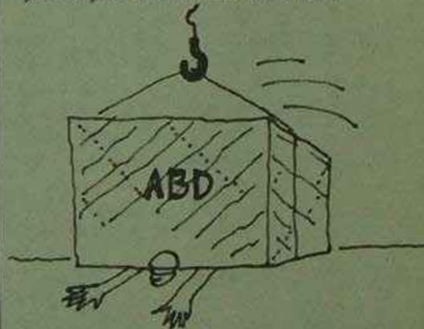
"DÜŞÜNCELERİMİ İLETECEĞİM..."

Mektubunuzu bugün aldım. Alır almaz kısa da olsa yanıtlayayım dedim. Öncelikle, bizleri düşünüp göndermiş olduğunuz dergiler için teşekkürlerimi belirtmek isterim. Yayın çizginiz hakkındaki düşüncelerime gelince: Toplu olarak göndermiş olduğunuz sayıların dışında, eski sayılarınızı okumuş değilim. Bu nedenle, şimdiden bir düşüncede bulunmam pek doğru olmasa gerek. Yeni sayılarınızı okur-okumaz düşüncelerimi ileteceğim. Böylesi bir istemde bulunmanızın sevindirici olduğunu bilmiyorum belirtmeme gerek var mı?

MEHMET UÇAROĞLU
Burdur Cezaevi

GÜN

Bölgesel sorunların ülkemiz açısından öne çıktığı (ya da çıkarıldığı) bir dönem içindeyiz. İçerde ve dışarda birileri ülkemizi sonu belirsiz bir maceraya sürüklemek istiyor. Savaş kışkırtıcısı bu karanlık güçler, Türkiye'nin altmış yıl boyunca komşularıyla iyi komşuluk ilkesini koruyarak sürdürdüğü ilişkileri hazmedemiyorlar. Türkiye Sovyetler Birliği'ni tehdit eden bir üs olarak kullanılsın, sosyalist ülkelerle arasında varolan anlaşmazlıkları bölgesel gerginlikleri tırmandırma doğrultusunda körüklesin, Ege'de her an savaş çıkacakmış gibi silahlansın, başka ülkelerin hükümranlığı altındaki topraklarda askeri harekatlar düzenlesin, güneyindeki ve doğusundaki ülkeleri küçük görerek onlara posta atsın, durup dururken, Suriye ile arasında gerginlikler yaratılsın...ABD ve NATO'nun bunca kullandığı bir ülkede, tüm bunların doğru olmadığını kim öne sürebilir? Bu sayımızda yayımladığımız "Türkiye'de ABD ve NATO Üsleri" yazısını okuyunca, topraklarımızda hangi dolapların çevrildiğini biraz daha yakından göreceksiniz. Emperyalizm, politikacılarıyla, ajanlarıyla, üsleriyle, silahlarıyla bizi kendi topraklarımız içinde teslim almaya çalışıyor ve ne yazık ki, son yıllardaki sistemli çabasıyla da bu yolda çok önemli adımlar attı.

Son haftalar içindeki gelişmeler de gösteriyor ki, demokrasi düşmanlarının yenilgiye uğratılıp gelişkin bir demokrasinin kurulması için verilecek savaşım, emperyalizme karşı verilecek savaşımla içiçedir. Ülkemizin antiemperyalist, demokratik güçlerinin 1960'lı yıllarda açtığı bayrağın düşürüldüğü sanılmasın. Gerginliklerin tırmandırılması yerine, barışçı bir dış politika izlenmesinden yana olanlar antiemperyalizm bayrağını ellerinde tutuyorlar...
Sevgiyle, dostlukla.

BİRLEŞİK EYLEMİN YARATILMASI

EMPERYALİZM varoldukça dünya halklarının yaşamına ve özgürlüğüne yönelen tehditler sürüp gidecek. Emperyalist sömürünün iğrenç yüzü, bir gün bir yerde savaş olarak, bir başka yerde bir askeri diktatörlüğün halkın başına bela edilmesi olarak, çarpıcı biçimlerde ortaya çıkıyor.

Hemen yanıbaşımızdaki uğursuz savaş da böyle bir örnek değil mi? Emperyalizm, Irak'ın İran topraklarına girmesiyle başlayan ve korkunç bir yıkıma, yüz binlerce ölüme yolaçan savaşa önayak oldu. Bölgede egemenlik ve petrol tekellerinin, silah tekellerinin çıkarları uğruna bir kan denizi yarattı. Emperyalizm savaşın başlamasını teşvik ederken, İran Şahı'nı deviren halk hareketinin başındaki dinci yönetim çelişkiler içindeydi. İran Halkının İlerici partisi-TUDEH, bir yandan emperyalizmin saldırgan planlarına dikkat çekiyor, bir yandan da barışın sağlanması için taraf ülke yönetimlerinin demokratikleşmesini, antiemperyalist bir rotaya girmelerini zorunlu görüyordu. TUDEH, İran yönetimindeki mollaları üç gruba ayırıyordu: emekçi halkın taleplerinden etkilenen ve antiemperyalist nitelikler taşıyan ilericiler, emperyalizmin etkisindeki gericiler ve ortadakiler. TUDEH, gerici grubun etkisizleştirilmesi ve emekçi halkın yönetici girişiminin sağlanması halinde İran'ın antiemperyalist, demokratik devrim rotasına girebileceğini işaret ediyordu.

Savaş koşulları ve ardarda gelen suikastlar bu olasılığı zayıflattı. Mollaların ilerici kanadı büyük ölçüde ve fiziki olarak ortadan kaldırıldı. Gerici kanat TUDEH'e karşı saldırıya geçti. Yüzlerce yurtsever işçi ve aydın öldürüldü, hapse atıldı ve ülkeyi terketmek zorunda kaldı. İran'daki devrimci süreç böylece durduruldu, savaşın emperyalist çıkarlara uygun biçimde sürmesi konusunda önemli bir adım atıldı. İran yönetiminin kararsız konumu ülkeyi her türlü yıkıcı manevranın etkisine açık hale getirdi. Şimdi ABD'nin yıllardır terörist ilan ettiği İran'a gemiler dolusu silah sevkettiği açıklandı. Resmi yetkililer önce rehineleri kurtarmak için silah verdikleri tezini ortaya attılar. Üç-beş yurttaşını kurtarma güdüsünün ABD politikasına yön verdiğine kim inanır? Bu kez Reagan İran'ın stratejik önemi nedeniyle 18 aydır süren ilişkiden söz etti. Bunun 3 ya da 5 yıl olmadığı nereden belli? Gerçekler ortaya çıktıkça bir tek olgu netleşecek: emperyalizmin her türlü sahtekarlıkla bezenmiş yıkıcı eylemleri.

Hiçbir ülke benzer provokasyon ve tuzaklardan uzak değil. Türkiye'de emperyalist politikanın odak noktalarından biri durumunda. Ülkemiz ABD ve İngiltere'nin istekleri doğrultusunda Suriye'ye karşı bir macera içine itilmek isteniyor. İncirlik üssünde plansız, programsız, önceden açıklanmamış tatbikatlar yapılıyor. ABD ile ikili savunma işbirliği anlaşmasının yeni koşullarla yenileneceği kesinleşti. Dünya barışına karşı şantaj ve provokasyon unsuru oluşturacak çevik kuvvet, Türkiye'ye yerleştirilecek.

Kuşkusuz emperyalist politika dış politikada odaklanıyor, ancak orada başlayıp bitmiyor. Ülkenin uluslararası konumu, ekonomik ve sosyal düzeniyle sıkı sıkıya bağlı. Şili benzeri Güney Amerika modellerinden sonra şimdi Güney Kore modeline terfi etmeye çalışıyoruz! Aslında modelin kime benzediği değil de, neleri içerdiği önemli. Bir kez kesinlikle askeri, antidemokratik, faşist bir karakter taşımalı ki, hem emperyalizmin yüklediği görevler ülke kamuoyunun iradesi dışında üstlenilebilsin, hem de ülkenin iç düzeni gericiliğin istemlerine göre belirlensin.

Emperyalizme bağımlı tekellerin iktidarlarının, toplum yaşamına nasıl bir kader çizmeye çalıştığını hergün yeni örnekleriyle görüyoruz. İşçilerin yıllardır hiçe sayılan ekonomik ve sosyal hakları bir yana, şimdi fabrikalara kışla disiplini getirilmek isteniyor. MESS toplu sözleşmelerdeki tutumuyla bu dayatmada baş rolü oynuyor. Öğrencilerin YÖK'ü protestosu tüm emniyet örgütünün seferber edilmesine, yüzlerce öğrencinin gözaltına alınmasına yolaçıyor. Sosyalist parti konusundaki panele katılanlar tutuklanıyor. FKÖ temsilcisi Ebu Firas, ülkedeki filistinli gençlere yönelik tertiplerden, işkencelerden sözediyor. Görevini yapmaya çalışan milletvekilinin karşısına dokunulmazlığını kaldırma tehdidi çıkarılıyor. İşte ülke içindeki tablonun kimi unsurları. Yukarıdakilerin yürek ferahlatıcı olmadığı kesin. İç ve dış gericiliğin bu pervasız politikasına dur demek gerekiyor. Görülüyor ki, başta işçi sınıfı olmak üzere, tüm demokrasi güçleri her zamankinden daha uyanık, daha savaşkan olmak zorunda. Devrimci uyanıklık yalnızca doğru değerlendirmeleri içermiyor. Bunun yanında, kesinlikle doğru savaşım hattının kurulması, birleşik eylemin yaratılması gerekiyor. Güçlü bir demokratik birliğin, birleşik eylemin altı yüz kez çizilmeli. Birliği önemsemeden atılan her adım derin bir gaflet sayılmalı. Düşmanı başka türlü geriletmek, yenmek sözkonusu değil.

Halklara zindan edilmek istenen bir dünya ve Türkiye yerine, umudun ve güzelliklerin konulması için demokrasi güçlerinin birleşik savaşımını yaşama geçirmek büyük önem taşıyor. Bu görev barış, bağımsızlık ve demokrasiden yana tüm politik güçlerin, toplumsal örgütlerin omuzundadır. Bu görev, aynı zamanda sınıf bilinçli öncü işçilere, sınıfına bağlı sendikacılara, bilinçli emekçilere, yurtsever aydınlara ve gençlere, halkına karşı sorumluluk duyan politikacılara tek tek sorumluluk yüklüyor.

Demokratik sendikal muhalefetin birliği sağlanmalıdır

ÖZCAN KESGEÇ

TÜRK-İş'e bağlı sendikaların çok büyük bir bölümünün genel kurulları tamamlandı. Bu ayın sonuna doğru da Türk-İş genel kurulu yapılacak. Türk-İş bugün "faaliyette" bulunan en büyük işçi konfederasyonu olma niteliğini koruyor. Bu yanı ile de işçi sınıfının sendikal hareketi açısından ayrıca önem taşıyor.

Genel Kurul nedeniyle, özellikle 12 Eylül 1980 sonrası Türk-İş'i değerlendirmek ve genel kurulda verilmesi gerekli doğru mücadeleyi saptamak gerekiyor.

12 EYLÜL 1980'DEN BU YANA TÜRK-İŞ

Türk-İş, 12 Eylül'den önce son genel kurulunu 16 Nisan 1979 günü yaptı. Halil Tunç'un genel başkanlıktan çekildiği bu kongrede İbrahim Denizcier genel başkanlığa getirildi.

12 Eylül Türk-İş'i Denizcier'in genel başkanlığında yakaladı.

1982 Mayıs'ında, Türk-İş genel başkan vekili ve Teksif genel başkanı Şevket Yılmaz, Türk-İş genel başkanı oldu.

21-25 Aralık 1983'te yapılan Türk-İş 13. genel kurulunda ise, icra kurulundan yalnızca teşkilatlandırma sekreteri değişti.

Ortaya çıkan tablo şu: 12 Eylül'den bu yana Türk-İş'de aynı yönetim işbaşında. Bu, altı çizilmesi gereken noktalardan birisini oluşturuyor.

TÜRK-İŞ YÖNETİMİNİN SORUMSUZLUKLARI

12 Eylül'ün ilk eylemlerinden birisi, sendikal faaliyetleri askıya alarak, DİSK ve bağlı sendikaların faaliyetlerini durdurmak oldu. Grevler kaldırılıp yasaklanırken, Toplu-İş sözleşmesi yapma yetkisi sendikalardan alınarak Yüksek Hakem Kurulu'na verildi, "Mecburi Tahkim" uygulandı.

Binlerce DİSK'li yönetici gözaltına alındı, tutuklandı. Sendikalar "anarşi ve terörün" nedeniymiş gibi gösterilmeye çalışıldı.

Türk-İş yönetimi ve bağlı sendikaların büyük çoğunluğu tüm bu olanlar karşısında sessiz kalarak, zaman zaman da sendikaları suçlama kampanyasına katılarak, yapılanlara ortaklık etti. DİSK'in kayyumlara teslimine ve yargılanmasına el oğuşturdu. "Açık" kalabilmenin, "tek" işçi konfedarasyonu olabilmenin yolunu burada gördü.

Sendikaların gücünü yitirmesine "itibarlarını" kaybetmesine neden olduğunu, "kendi kuyusunu" kazdığını göremiyor ve veya görmek istemiyordu.

İpin ucunu kaçıran bu gidiş, 12 Eylül hükümetlerine bakan vermesine değin uzanıyordu. Üyesi bulunduğu ICFTU (Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu) dahi artık Türk-İş'i bir sendikal kuruluş olarak tanıyamıyor, üyeliğini askıya alıyordu. Diğer yandan ICFTU, DSF (Dünya Sendikalar Federasyonu), DİK (Dünya İş Konfederasyonu) gibi uluslararası sendikal merkezlerle birlikte, etkin biçimde, Türkiye'de ki kısıtlamalara karşı koyuyor ve DİSK ile dayanışma içine giriyordu.

5 Kasım 1982 tarihli gazetelerde yeralan ve TRT'de Türk-İş genel başkanı Şevket Yılmaz'ın sesi ile de verilen Türk-İş icra kurulu açıklaması ile de 82 Anayasası'na "Evet" diyen bir sendikal kuruluş oluyordu. Anayasayı öven bu açıklama da "kuşkusuz temel hak ve özgürlükler alanında, işçiler bakımından sadece *anayasada haksızlıkların geniş ölçüde önlenmiş bulunması değil,* bunu izleyecek yasal düzenlemelerde önem taşır. *İşçi hak ve özgürlüklerinin kısıtlanmayacağı yolunda verilen sözleri, 7 Kasım'da halkoyuna sunulacak anayasa metni ve devlet adına sürdürülen resmi tanıtma çalışması teyid etmiştir...*" denilerek, anayasanın demokratik hak ve özgürlükleri, bu arada da sendikal hak ve özgürlükleri kısıtlamadığı ilan ediliyordu.

Türk-İş'in politikasına, kendi içinden de tepkiler doğmuş, 1971 yılında önce 4'ler, sonra 12'ler olarak ortaya çıkan sendikalar; "sosyal demokrat sendikalar" muhalefetini ortaya koymuşlardır.

Bu sendikaların bir kısmı daha sonraları Türk-İş'ten ayrılarak DİSK'e katılmışlar, diğerleri yani büyük çoğunluğu Türk-İş'te kalmışlardır. Kanımızca o günden bu yana Türk-İş'in sağ yönetim anlayışına ve yöneticilerine karşı olanlar veya öyle gözükenler "sosyal demokrat muhalefet" olarak adlandırılır olmuşlardır.

"Sosyal Demokrat", "Demokratik Sol" gibi kavramların ne olup ne olmadığını tartışmak bu yazının amacı değildir.

Ancak şu kadarını söylemek gerekir ki, "Sosyal demokrat sendika ve sendikacılık" gibi kavramları, doğal saymak, böyle bir anlayışı meşrulaştırmak doğru değildir. Kaldı ki, ülkemiz koşullarında, demokratik ve sendikal hareketin başarısı açısından bu tür tanımların daraltıcı etkisi de ayrıca önemlidir. *Bugün Türk-İş'de ve bağlı sendikalarında sol güçler için yapılması gereken; demokratik sendikal hareketin tüm ilkeleri ile egemen kılınmasıdır.* Demokratik sendikal mücadelenin temel ilkeleri etrafında en geniş birlikteliğin sağlanmasıdır.

İşçilerin emeklilik hakkı felç ediliyor kıdem tazminatına, ikramiyelerine, ücretlerine kısıtlamalar getiriliyordu.

Uzun uzun anlatmaya, rakamlar

vermeye gerek yok. Yaşanılarak öğrenildi. İşçilerin ücretleri düşüp, maliyet içindeki payı yüzde 8'lere inerken, işverenlerin karları onlarca kere katlandı.

Örgütlenme hakkı kısıtlandı, yok derecesine indirildi.

Grev hakkı işlemez hale getirildi.

Genel olarak uygulanan "depolitizasyon" politikası içinde sendikalar ve kitle örgütlerininbirbiri ile ilişki ve bağları koparıldı yok edildi.

Örgütsüzlük, sendikasızlık yasal kısıtlamalardan ayrı olarak da teşvik edildi. Tüm bu olup bitenler karşısında itibarını yitiren sendikal hareket, "canım sendikalı olacak da ne olacak" batağına kitleleri adeta yönlendirir oldu.

Tüm bu olumsuzluklara karşın kitlelerin demorkasi özlemi ve bu uğurdaki mücadeleleri eksilmedi arttı. Türk-İş ve bağlı sendika yönetimleri, tabandan gelen hoşnutsuzluklar ve baskılar karşısında "uyumluluklarını" rahatça sürdüremez konuma geldiler. Savundukları anayasaya hayır demeleri için çok geçmedi. Omuz verdikleri sendikal yasaların değişmesi gereğinden sözetmek zorunda kaldılar. Miting yapmak, eylemden söz etmek, genel grevden dem vurmak, öznel istemleri olmasa da, nesnel olarak yönelmek zorunda kaldıkları alanlar oldu. Kitlelerin mücadelelerini pasifize etmek adına, oyalamak için bile olsa, artık boylarını aşan sonuçlara gebeydi bu oluşumlar.

GENEL KURULLARDAN ÇIKAN SONUÇ

Şu saptamayı yapmak gerekiyor. İşçilerin sendikaların yönetimlerinden ve politikalarından olan hoşnutsuzlukları sendika yönetimlerine yansıyabildi mi? Bir başka ifade ile demokratik muhalefetin varolan potansiyeli yönetime aktarılabildi mi?

Bu soruya tam olarak "evet" yanıtını vermek olanaklı değil. Çeşitli nesnel nedenler var.

Siyasal iktidar, işverenler ve sendikaların işbirliği içinde, muhalefeti işyerinde yoketme girişimlerini baskı ile, tehdit ile, işten atarak sağlamaya çalışıyor. Genel olarak uygulanan depolitizasyonun bu alandaki yansımaları. Genel olarak varolan anti-demokratik yapılanmanın antidemokratik sendikal yasalar ile bütünlenmesi. Bu bağlamda seçme ve seçilme özgürlüğüne getirilmiş bulunan kısıtlamalar. İşyeri delege seçimlerinde yapılan usulsüzlükler ve bunun yargı denetiminin dışında kalması. Sendikal demokrasinin bilinçli olarak işletilmemesi. "Profesyonel" sendikacıların "deneyim liğine" karşın muhalefet kadrolarının "deneyimsizliği"

Ve Sendikalarda mevcut "geleneksel" senlibenli ilişkilerin, çıkar ilişkilerinin varlığı ana başlıkları ile sayılabilecek nedenler olarak görülebilir.

Ama bunlar bile yetmedi. Demokratik sendikal hareketin savunucuları kısmi de olsa sendika yönetimlerine gelmeyi başardılar. Bu oranın şube yönetim organlarında daha fazla olduğu gözlendi. Gözlenen diğer bir olgu ise, Türk-İş genel kuruluna katılacak delegeler içinde bu oranın daha da olumlu olduğu.

SOSYAL DEMOKRAT MUHALEFET DEĞİL, DEMOKRATİK SENDİKAL MUHALEFET VE ONUN BİRLİĞİNİ SAĞLAMAK

Türk-İş'in ne olup ne olmadığının anlaşılmasının nirengi noktası, DİSK'in kuruluşudur.

"Partiler üstü sendikacılık" sendikal hareketi ve sendikal mücadeleyi sermaye sınıfına bağlı kılan; Amerikan tipi sendikal modelin savunucusu ve kötü bir kopyacısı olan Türk-İş'in bu nitelikleri; DİSK'in kurulması ve giderek en geniş kitlelerce benimsenen sendikal anlayış ve uygulaması ile net biçimde ortaya çıkmıştır.

Yukarıda da sözünü ettiğimiz gibi; böyle görünenlerin çoğunun, genel kurullarda sağcılarla birlikte davrandığı gözlenmiştir. Geçtiğimiz günlerde bu olay Yol-İş Genel Kurulu'nda; şimdiye kadar görülmemiş açıklığıyla yaşanmıştır.

Kendilerini "sosyal demokrat" olarak adlandıran sendikacıların ve sendikaların, büyük çoğunluğunun, genel kurullara sundukları çalışma raporlarında ve açış konuşmalarında, Türk İş yönetimine yönelik, daha önce söyledikleri dozda dahi eleştirel bir yaklaşım görülmemektedir. Tüm bunlar, çözümlememizin isabetliliğinin kanıtları olmaktadır.

TÜRK-İŞ GENEL KURULU NASIL DEĞERLENDİRİLMELİ, NE YAPILMALI?

Tüm bu olumsuz koşullara rağmen, çoğunluğu şubeler düzeyinde olmak üzere sendika yönetimlerinde kısmi değişmeler olmuş, demokratik sendikacılık hareketini savunanlar çeşitli yönetim kademelerine, az da olsa gelebilmişlerdir. Türk-İş Genel Kurul'nu oluşturacak delegasyonun içinde demokratik sendikal hareketten yana tavır alacak olanların sayısı ve oranı sendika organlarında yönetime gelenlerin sayı ve oranından daha da yükselecektir. Buna rağmen Türk-İş Genel Kurulunu yalnızca seçim sonuçları ile değerlendirmek yanıltıcı ve yanlış olacaktır.

Bugünkü verili koşullarda demokratik sendikal muhalefetin Türk-İş Genel Kurulu'nu sadece ve yalnızca yönetimi alma ve alamama biçiminde mutlaklaştırarak değerlendirmesi de yanlış olacaktır.

Özellikle, hiçbir şey değişmeden, sağ yönetimlerle, bugünkü Türk-İş yönetimi ile bir-iki ilericiyi, öyle görüneni değil-yönetime vererek ilkesiz bir işbirliği tehlikesi gözden uzak tutulmamalıdır.

Kanımızca demokratik sendikal muhalefetin Türk-İş Genel Kurulunda önünde duran hedefler şunlar olmalıdır:

Türk-İş yönetiminin 12 Eylül'den bu yana izlediği politika: özellikle Anayasa baştaolmak üzere, Sendikalar Yasası ve diğer alanlardaki yasaların emekçi yığınlar aleyhine, sermaye sınıfı ile uzlaşıcı yanı, açık ve net olarak ortaya konulmalıdır.

Genel Kurul bir platform olarak kullanılmalı, ülkemizin ivedi ve güncel olan demokratik talepleri dile getirilmelidir.

Temel hak ve özgürlüklerin eksiksiz sağlanması, anti-demokratik uygulamaların ortadan kaldırılması için etkin eylem biçimleri saptanmalı ve bu alanda en geniş birliğin sağlanmasına çaba gösterilmelidir.

Ulusal bağımsızlıkçı, anti-tekel, anti-faşist, anti-şoven çizgi demokratik sendikal hareketin ekseni alınmalıdır.

Sendikaların diğer demokratik örgütlerle iş ve güç birliğinin gerekliliği vurgulanmalı, bu bağlamda sendikalaşma ve örgüt kurma hakkının önündeki engellerin kaldırılması için mücadele kararları alınmalıdır.

Ana hatlarıyla belirlenmiş böylesi bir program çerçevesinde somut sendikal hedefler açıklanmalıdır. Böylece demokratik sendikal muhalefet, geniş işçi ve emekçi yığınlar için sendikal mücadelede geleceğe dönük umutları geliştirerek ayakta tutacak, mücadele önündeki engellerin kaldırılmasının anahtarı verebilmiş olacaktır.Yönetimegelebilmenin, gelince görev yapabilmenin çıkarcıları, kaytaranları açığa çıkarabilmenin yolu da bu olsa gerektir.

Böylesi bir mücadelenin karşısında tavır alarak yönetime gelecek olan "uzlaşmacılar" genel kurulları kazanmış sayılmayacaktır. ●

Türk-İş'de kim kazanacak?

ALİ DEMİRKAN

BU AY sonunda yapılacak Türk-İş genel kurulu nasıl sonuçlanacak? Sendikal demokrasiye, sendikal hak ve özgürlükler programına taraf olan kadrolar kazançlı çıkacaklar mı? Uzlaşmacı geleneğin mirasçıları ve son altı yılda işçi haklarına yapılan saldırılarda destekleriyle, beceriksizlikleriyle pay sahibi olanlar yönetimden gidecekler mi? Genel kurul, tabanın talepleriyle çakışan yeni ve ileri bir mücadele hattını belirleyecek mi? Aylardır yinelenen ve son günlerde giderek yoğunlaşan sorunlar bunlar. Yine hatırlanacağı gibi, aylar öncesinden başlayan tartışmalar, yerel ve genel düzeydeki kongre kulisleri, henüz Türk-İş delegelikleri seçilmeden, seçilmeyen delegelikler üzerine yapılan hesaplar doğrudan bu soruları yanıtlamaya yönelik çabalar olarak yoğunlaştı.

Tartışmaların isimler düzeyinde sürdürülmesi, hatta yer yer sosyal demokrat, sağcı kutuplaşma ve rekabeti olarak görüntülenmesi bir olumsuzluk. Kuşkusuz bu görüntünün kaynağında, yıllardır aynı uzlaşmacı zeminde çalışan ve genel kurulları nöbet değişim alanları olarak gören anlayışı bulmak mümkün.

Bugün geleneğe uygun olarak isimler ön plana çıkarılmış olmasına karşın, mücadelenin bundan ibaret olmadığını, asıl karakterini farklı programların çatışmasının tayin ettiğini söyleyebiliriz. Genel kurulda seçilmeyi bekleyen kadrolarsa, bu çatışan program ve sendikal anlayışın temsilcileri olarak ortaya çıkıyor, bu programlar adına desteklenmeyi istiyorlar.

UZLAŞMACILAR VE SİLAHLARI

Türk-İş'de uzlaşmacılığı temsil eden grup iki geleneksel silahla dövüşüyor. Birincisi, antidemokratizm. Özel yöntemlerle ve yalnızca taraftar kimlikleriyle genel kurul salonunda boy gösterecek delegelikler. Sayı ve etkinliği azımsanmayacak boyutlara varan ve şeflerinin işaretleriyle gözünü kırpmadan oy verecek "asker" delegelerle sonuç belirlenmeye çalışılacak. Başta Teksif, Türk Metal ve Gıda-İş gibi, üye çokluğu ve delegasyon olarak büyük sendikalarda, tek tek işletmelerden başlayarak hiçbir kademede demokrasinin işletilmediği biliniyor. Bu ve benzeri sendikaların son genel kurullarında ortaya çıkan muhalefet hareketlerinin daha başlangıçta, şube delegeliklerinde ve şube kongrelerinde önü kesildi. Bu sendikalar büyük bir olasılıkla da Türk-İş kongresine delegasyon olarak oldukça "temiz" gelecekler.

Bu nedenle sıradan ve muhalefetsiz kongrelerde bile ustaca kullandıkları antidemokratizm silahının, çekişmeli geçeceği çok önceden belli olan bu genel kurulda çok fazla iş göreceğini tahmin etmek zor değil. "Asker" delegeliklerin bulunmadığı ve genel kurul kulislerinde delege sürek avlarının olmadığı sendikal yaşam için bir süre daha geçmesi gerekecek.

"Hırçın" olmamakla övünen, sınıf çıkarları ve ekonomik-demokratik mücadele gündeme geldiğinde suskunluğu erdem sayan uzlaşmacılık, sınıf ve kitle sendikacılığının da en amansız düşmanıdır. Bugün Türk-İş yöneticiliği yapanlar, 12 Eylül yönetimine bakan vermekten ve DİSK davasından savcının koltuğunu paylaşmaktan çekinmemişlerdir. Yine Türk, İş'in "hırçın", ve yeminli uzlaşmacısı Şide'nin, DİSK yöneticileri idam talebiyle yargılanırken, DİSK ve üyelerini suçlayıcı küstahça açıklamasını kişisel bir davranış olarak görmek mümkün değil. Kaldı ki, Türk-İş'in 1983 çalışma raporunda; "12 Eylül öncesi dönemde DİSK yaptığı sorumsuz ve kanunsuz eylemlerine Türk-İş topluluğunu da çekmek istemiştir. DİSK'in bir takım militanlar tarafından yönlendirilen eylemleri işçilerin ekmek kapısı olan işyerlerini tahrip ettirmeye kadar vardırmıştır, " (Sf. 2) denilerek, sınıf ve kitle sendikacılığına ve bu doğrultuda yapılan eylemlere olan düşmanlık sergilenmiştir.

12 Eylül sonrasında kapatılmadıklarını söyleyerek, uysallık gösterisi yapanların amaçları ise son derece açık: tabanın talepleri doğrultusunda eylem önerenleri, sözde mahkum ettikleri DİSK üyeleriyle özdeşleştirerek, yalnızlaştırmak. "Devletine, milletine bağlısorumlu" sendikaları "yıkıcı ve maceracılara" karşı uyarmak, ittifak ve desteklerini önlemek. Türk-İş'de ise yönetime karşı olmakla birlikte, konumlarını yitirmekten çekinen, eylemlerden ürken sendikacılar olduğu biliniyor. Bu nedenle bilinçli, etkili eylemlere ve demokratik sendikal muhalefete çevrilmiş "hırçınlık" silahlı, kararsız unsurlarda, birleştirici karşı bir programa dönüştürülebilir.

MUHALEFET, GÜÇLER, ZAAFLAR ve GÖREVLER

Türk-İş genel kurulunda çekişecek güçlerin sınırları çok net çizgilerle belirmiyor. Özellikle muhalefet güçlerinin sınıf ve kitle sendikacılığı ilkeleriyle karakterize olmuş bir görünümü yansıttığını söylemek hayalcilik olur. Kaldı ki, 1986 kongresi için böylesi bir beklenti pek geçerli değil. Merkez genel kurullarında seçilen yönetim ve delegasyon bir öncekiyle önemli ölçüde farklar taşımıyor. Yine buna bağlı olarak tabandan yükselen demokratik muhalefetin tırmanışı ve temsiliyeti yeterli değil. Ancak ekonomik-demokratik mücadelenin olağanüstü koşulları ve sınıf ve kitle sendikacılığının etkileme gücü belirli programların oluşmasında kaynaklık etmiştir. Tüm bunlara Türk-İş yönetiminin, yönetemezliğinin ve beceriksizliğinin belgelenmesi eklenince, muhalefetin tabanı ve kapsamı çok geniş bir alana yayılabilmiştir. Bugün Türk-İş yönetimine karşıt ve önerdikleri çözümlerle değişimden yana olan sendikalar sol, sağ eğilimli ve kararsız sol unsurları barındıran bir çeşitliliğe sahip ("Hareketçi" diye anılan grup bu kapsamda tutulmaktadır). Sendikal hareketin bugünkü yapısı veri alındığında, muhalefetin çeşitliliği ve genişliği olumluluk getirmesine karşın, ayrılık noktaları enaz birlik noktaları kadar olduğundan, somut tehlikeleri de içermektedir. Muhalefetin geri çizgilerdeki bir ittifaka dönüştürülmesi ya da ittifaklarından koparılarak yenilgiye uğratılması bu sayede gündemde tutulabilir.

Bugüne kadar muhalefet ve özellikle demokratik muhalefet güç-

lerince ortaya konulan çabalar ve farklı sendikaların ortak programa yönelik çalışmaları umut verici. Ancak daha bugünden kapsamlı ve ikna edici bir programın henüz oluşturulmadığı, açıklamalarınsa yeterli kabul görmediği söylenebilir. Muhalefet güçlerince anlaşılan ve üzerinde birleşilen başlıca konu ise, mevcut yönetime karşı olmak konumunu aşabilmiş değil. Bununsa ilkesel olmadığı, yönetim tarafından ustaca kullanılabilecek manevralarla etkisiz duruma getirilebileceği tahmin edilebilir. Bu nedenle destek sözlerinin ve centilmenlik anlaşmalarının ömrü genel kurula kadar sürmeyebilir. Kongreye yaklaşık bir ay kala sol delegasyon içinde hesap edilen bir sendika başkanının ayrı bayrak açması son derece düşündürücüdür. Merkezi düzeydeki anlaşmaların önemi ve gerekliliği yadsınmamakla birlikte, kalıcı olan ittifak ve güçbirliği tabandaki delegasyonu derinden etkileyecek inandırıcı programatik çalışmalar olmalıdır.

Türk-İş uzun yıllardır eleştiriliyor. Tümüyle temel konularda yapılan eleştiri ve tartışmalar neredeyse örgütün tarihiyle eşitlendi. Ancak bugün eleştirilerin yeri ve kapsamı ilk kez değiştirici ölçülere varan bir ağırlığa sahip. 1980'lere kadar teşhir ve mahkum edilen, ama yüz binlerce işçiyle başbaşa bırakılan Türk-İş, bu kez gerçek bir restorasyon için yüzbinlerin karşısına çıkarılıyor. Bu değişime temel olabilecek eleştiriler o kadar çok ve yaygın ki, kısa bir dönemin gazete sayfalarını çevirmekle bile yığınla eleştiri listesi hazırlamak mümkün. Bugüne kadar sıkça yapıldığı gibi, kongre günü de yeterince yinelenecektir. Yerli yerine oturan, sistemli, kararlı ve örgütü enikonu süzgeçten geçiren eleştiri ve değerlendirmenin önemi yadsınamaz. Ancak Türk-İş' de gerçek değişimden yana olanların çabası bununla sınırlı olmamalıdır. Sorumlu bir eleştiri ve değerlendirme, örgütün temel ve güncel sorunlarına da yanıt verebilmelidir. Değişim sürecinde kalıcı izlerin bırakılması, sayısal sonuç ne olursa olsun örgütün ve dolayısıyla demokratik güçlerin ivme kazanabilmesi, ancak böyle mümkün olabilir. Acil sorunlara çözüm önermeyen, çözüme ilişkin yanıtı ise, yönetime seçilme sonrasında erteleyen anlayış, seçilme şansını riske sokuyor demektir. Yakın tarihimiz kitlelerin "kötü yönetenlere karşı, yalnızca iyi yöneteceğini" söyleyenleri seçmekte hiç acele etmediğini açıkça göstermiştir. ●

Demokratik sendikal muhalefetin savunması gereken hedefler

Sendikaların ekonomik ve demokratik başarıları, genel demokrasi mücadelesi içinde kavranmadıkça başarı kazanılamaz. Sendikalar mücadelelerini, demokrasi için mücadeleyle birlikte yürütmek zorundadırlar.

- İLO karar ve ilkelerinin, imzalanmış sözleşmelerin tam uygulanması ve sendikal hakları, özgürlükleri yokeden tüm yasa ve uygulamaların ortadan kaldırılması için,
- Bu yasaların ve uygulamaların kaynağını oluşturan 1982 Anayasası'nın değiştirilmesi için,
- Sendikal hak ve özgürlükler mücadelesinin çok önemli bir parçası olan DİSK'in tekrar çalışması ve yöneticilerine teslim edilmesi için, mücadele edilmelidir.
- Partilerüstü sendikacılık ve "diyalog" politikası mahkum edilmeli ve "eylem kararları" gerçek eylemlere dönüştürülmelidir.
- Örgütsel bağımsızlık ilkesi gözetilerek siyasi partilerle, demokrasi için gereken güç birlikleri oluşturulmalıdır.
- Sendikal hak ve özgürlüklerin bütün sendikaların ortak hedefi olması gereğinden hareketle, tüm sendikaların ortak eylemleri, güç birlikleri sağlanmalıdır.

Sendikalar örgütsel yapılarında sendikal demokrasiyi uygulamaz ve üyelerin başta seçme-seçilme hakkı olmak üzere söz ve karar sahibi olmaları önündeki engelleri kaldıramazlarsa, mücadele ve kazanma araçları olamazlar.

- Sendikal demokrasi önündeki tüm engeller temizlenmeli, gerekli yasal düzenlemeler için savaşım verilmeli ve Türk-İş'in bu yöndeki uygulamaları açıkça kınanmalıdır.
- Tüm çalışmalarda olduğu gibi toplu sözleşmelerde de tabanın söz ve karar sahibi olması sağlanmalıdır.
- Eğitim fonları güçlendirilip, yaygınlaştırılmalı ve basın, yayın, eğitim çalışmaları bütün üyelerin kullanımına açılmalıdır.
- Sendikal hareket içindeki ABD'nin eli olan AAFLI, Pathfinder ve benzer örgütlerle ilişkiler kesilmeli ve örgütsel bağımsızlık ilkesi ABD yönetimi için de uygulanmalıdır.
- Sendika seçme özgürlüğünü kısıtlayan, "zoraki birlik" uygulamasına yolaçan yüzde 10 barajı uygulamasına karşı tavır alınmalı ve bu yönde etkili bir mücadele içine girilmelidir.

Grevsiz sendika olamaz. Grev işçilerin haklarını almak için en etkili mücadele araçlarındandır. İşten atılmalar, açlık ancak grevle önlenebilir. Grev işçi dayanışmasının en önemli aracıdır.

- Grev hakkı önündeki tüm engeller kaldırılmalı ve aşılmalıdır. Lokavt suç olarak ilan edilmelidir.
- Kıdem tazminatı fon tasarısı, sözleşmeli personel uygulaması gibi kazanılmış hakları gaspeden, sendikaları devre dışı bırakan uygulamalara karşı açık tavır alınmalıdır. Memurların sendikal hakları ve sendikasız işçilerin örgütlenmesi için mücadele edilmelidir.
- Yüzde ellilere ulaşan işçi sirkilasyonlarına karşı, iflas ve sendikal nedenlerle işten atılmaların önlenmesi için mücadele edilmelidir. Bu yöndeki uygulamalar izlenmeli ve temel mücadele alanı biçimine getirilmelidir. Sözleşmelerdeki iş güvenliği maddeleri işçiler için düzenlenmeli ve ilkeselleştirilmelidir.
- Metal ve petrol işkollarında etkin biçimde uygulanan ve diğerlerine de yaygınlaştırılan İş Gruplandırma Sistemine karşı önlemler alınmalı ve mücadele edilmelidir.
- Çalışma koşullarının düzeltilmesi ve işçi sağlığının korunması için sendikal titizlik gösterilmeli ve sözleşmelerde etkin maddeler koyulmalıdır.
- Tüketici örgütlenmesi ve yaptırım gücü etkin bir araç durumuna getirilmelidir. Türk-İş mekanizmalarını bu yönde harekete geçirmelidir.

AAFLI'dan sonra Pathfinder ve FPIA: Nüfus planlaması adı altında...

CEMİL TURAN

YALNIZ Türkiye için geçerli değil, Amerikan etkisi altında olan bütün ülkelerde yaşanan bir gerçeklik var: Demokrasinin ortadan kaldırıldığı dönemlerde Amerika Birleşik Devletleri'nin, sözkonusu ülkelerde etkisini artırmak için çok kanaldan saldırıya geçtiği gözleniyor. Sendikal kuruluşlar bu kuşatmada önemli bir yer tutuyorlar. "Sızma" edebiyatının gerici çevrelerin dilinden düşmediği Türkiye'de, ABD'nin 12 Mart, özellikle de 12 Eylül dönemindeki "sızma"sından ise hiç sözedilmiyor. ABD bu çok kanallı saldırısını resmi ilişki ve kurumlar aracılığıyla yaptığı gibi, gayriresmi görünümlü ama hepsini mali olarak desteklediği ve yönlendirdiği vakıf, dernek ve özel kuruluşlar eliyle yapıyor. Ayrıca devletten bağımsız olmaları gereken kurumları da (Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu AFL-CIO gibi) bu kurumların yöneticileriyle işbirliği yaparak kullanıyor. Devletle bu tür kuruluşların çeşitli biçimlerde belli amaçlar için içiçe geçtiği görülüyor.

ABD'nin, dış politikasını yürütme araçları olarak kullandığı kuruluşları mali bakımdan desteklemek için kurulmuş başlıca kuruluş olan AID (Amerikan Uluslararası Kalkınma Örgütü), CIA'nın (Merkezi İstihbarat Örgütü) casusluk faaliyetlerinin hizmetinde olan ve CIA fonlarını kullanan bir örgüttür. Bu, Amerikan ve dünya kamuoyunda çok iyi bilinen bir ilişkidir. Mali destek sağlayan kuruluşlar arasında Amerika'nın büyük zenginlerinin kurduğu vakıflar ve çok uluslu şirketler de bulunuyorlar.

Türk-İş'te; eğitim, araştırma, işçi sağlığı, kooperatifçilik, basın ve halkla ilişkiler, dış ilişkiler, kadın işçiler ve tarım işçileri alanında çalışmalar düzenleyen ve mali yardım veren AAFLI ve vakıf statüsündeki bu kuruluşun niteliği, amacı ve çalışmaları üzerine GÜN'ün Haziran ve Temmuz 1986 tarihli 16 ve 17 nolu sayılarında kapsamlı bir yayın yapılmıştı. 12 Mart'ta Türkiye'ye giriş yapan ve 12 Eylül'ün gelişinden haberli ve onu bekler izlenimi veren bir biçimde 12 Eylül 1980'den hemen 28 gün sonra Türk-İş'le imzalayarak, kapsamlı bir çalışmaya giren AAFLI'nın sendikal bir kuruluş olmayıp CIA'nın paravan bir örgütü olduğu, AID'den yardım alan vakıf statüsünde ve AFL-CIO'ya bağlı olarak çalışan bir örgüt olduğu belirtilmişti.

AAFLI Türkiye temsilcisi J.Ballinger: "Madenci."

12 Eylül sonrası hükümetlerin desteğiyle ve Türk-İş yöneticilerinin işbirliği ile Türk-İş'e ABD sızması bu kadarla kalmıyor. AAFLI'nın dışında *Pathfinder Vakfı* ve *Uluslararası Aile Planlaması Derneği* de *FPIA-Family Planning International Assistance)* yapılan teknik işbirliği anlaşmaları ile ve aynı amaçlarla Türk-İş'te çalışmalarını, dışa yansıyan sınırlı bazı seminer ve toplantılar dışında, bilgi alınması olanaksız bir gizlilik içinde sürdürüyorlar. Pathfinder Vakfının mali desteği ile yapılan yayınlarda bile bu Vakfın adı geçmiyor, Türk-İş'e bağlı sendika yöneticilerinin ise Vakıfla ortaklaşa düzenlenen seminerlere çağrı dışında fazla bir bilgisi yok. Bilinen birşey varsa, o da Pathfinder Vakfı ile yürütülen proje çerçevesinde bazı yönetici ve uzmanlara dolar olarak ödeme yapıldığı. Kendilerinin de reddedemediği bu ödemeler, "şu yönetici için 400 dolar, şu yönetici için şu danışmanı aracılığıyla 800 dolar" şeklinde sendikal kulislerde konuşuluyor. Kilit noktalardaki isimlere menfaat temin edilince, ne de olsa, elini-kolunu sallayarak işleri yürütmek daha kolay,

Gerek Pathfinder Vakfı, gerek FPIA'nın mali kaynakları arasında AID bulunuyor. Her ikisi de, AID'le ilişki pekçok aile planlaması işine "merak sarmış" Amerikan vakıf, dernek ve özel görevlendirilmiş örgütleri gibi devlet fonlarını, çok uluslu şirketlerin ve başka kurumların kaynaklarını kullanıyorlar. FPIA, 1971'de *"Planned Parenthood Federation of America"*-adlı aile planlaması kuruluşunun uluslararası bölümü olarak kurulmuş. Mali kaynakları arasında *Church World Service* adlı kuruluşun kiliselerden kaynaklanan fonları da var. Pathfinder Vakfı ise 1957'de Dr. Clarence Gamble'ca kuruluyor, 1966'da onun ölümünden sonra 1967'de AID'den büyük çaplı yardımlar alarak uluslararası alanda daha etkin olarak çalışmaya başlıyorlar. AID kaynaklarına göre *(Yıllık Rapor, 1975*, Sayfa 48-52) 1975'e kadar Pathfinder Vakfı 40'tan fazla ve FPIA ise 23 azgelişmiş ülkede faaliyet göstermişler. Bu ülkeler arasında Filipinler, Şili, Kolombiya, Kenya, Afganistan gibi Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın azgelişmiş ülkeleri var.

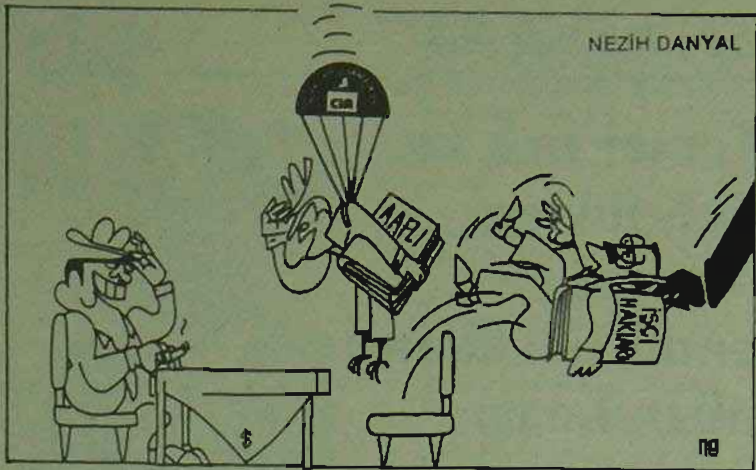
Ülkemizde nüfus planlamasına ilişkin çalışmalara ise 1960'lardan itibaren dış yardım gelmeye başlıyor. Politik ve gizli amaçları olmayan ve birer uzmanlık çalışmaları niteliğinde olan Birleşmiş Milletler kaynaklı yardımlar bir yana bırakılırsa; *AID*, ünlü Amerikan

zengini Ford adına kurulmuş olan *Ford Vakfı, Population Council, The Association for Voluntary Sterilization, Pathfinder Vakfı* ve *The International Planned Perenthood Federation* (IPPF). Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığına, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdleri Enstitüsüne ve Türkiye Aile Planlaması Derneğine çeşitli yardımlar yaptılar. 1963'te kurulan Türkiye Aile Planlaması Derneği 1973-1975 yıllarında üyesi olduğu IPPF'den 300 bin dolar yardım aldı.

TÜRK-İŞ'DE NELER YAPILIYOR

Uluslararası Aile Planlaması Derneği (FPIA) ile Türk-İş arasında 21-25 Aralık 1983 tarihinde yapılan genel kurula sunulan çalışma raporuna göre "... ilk etabı 22 ay sürecek bir proje gerçekleştirilmiş ve genel eğitim sekreterliğimiz bünyesinde üyelerimize iş sağlığı ve aile planlaması konusunda yardımcı olmak için "İşçi Sağlığı ve Aile Planlaması' bürosu kurulmuştur". "İşçi Sağlığı ve Aile Planlaması Projesinin 22 aylık dönem için sağlanan finansmanı 38 milyon liradır" (Sayfa 157-158). Hepsi 38 milyon lira olan bir para için Türk-İş kimlerle kolkola yürüyor. Bu dernek halen Türk-İş'te çalışmasını sürdürüyor.

Pathfinder Vakfı ile olan ilişkiler ise 1984'ün sonlarında Bakanlar Kurulunun anlaşmayı onayıyla başlıyor. İki yıl sürüp, geçtiğimiz Ekim ayında sona eriyor. Pathfinder Vakfının Türkiye temsilciliğini yapan Boğaziçi Üniversitesi'sinden Dr. Türkiz Gökgöl-Kleine projenin devamı konusunda teklifte bulunmuş durumda. Şimdiye kadarki çalışmalara Adana-Batman illerinde ve bölge olarak Güney Doğu Anadolu yöresinde yoğunlaşan projeden 6000 erkek ve 4000 kadar kadın yararlanıyor. Pathfinder'in yeni dönem hedefi ise Kayseri-Kahramanmaraş illeri. Bu iller arasında işçi yoğunluğu yüksek olan İstanbul, İzmit, İzmir gibi illerimiz ise farkedileceği gibi görünmüyor. Daha çok Amerikan çevik kuvvetinin Orta Doğu'ya dönük üslenme noktası olarak seçilen Güneydoğu Anadolu bölgesinin uygun çalışma bölgeleri olarak ele alınması, bölgenin duyarlılığı gözönüne alındığında kuşkuları çekiyor. Hele, 12 Eylül öncesi terör sürecinin kilit isimlerinden ve CIA'nın Ankara istasyon şefi (bu niteliği bilinmesine, basında defalarca yazılmasına karşın, Türkiye'ye rahatça girip çalışmalarını sürdürebilmektedir) Paul Henze'nin Güneydoğu bölgemize ziyaretlerinin sıklaştığı, ABD'nin Ortadoğu'ya dönük niyetlerinin 1980 sonrasında azdığı düşünülürse. Bütün bunlar birlikte ele alındığında, Pathfinder Vakfının da gizli bazı amaçları olabileceği sezinlenmektedir.

Türk-İş'in bu vakıfla ilişkiye girmesinin gerekçesi nedir? Bunu Genel Başkan Şevket Yılmaz'ın 19-20 Aralık 1984 tarihli, ilgili seminerde yaptığı konuşmada ve "Türk-İş"in Nüfus Politikası Bildirisi" nde buluyoruz. Şevket Yılmaz şöyle diyor: "Şimdiki nüfusumuzun hacmi nedeniyle, sosyal adaleti sağlama mücadelesi çok zordur. Çünkü nüfus çok, buna karşılık iş, aş, ev, hastane, okul az ise o ülkede sosyal adalet ve sosyal huzur sağlanamaz. Demek ki hür sendikacılığın ilke ve amaçlarıyla, nüfus hacmi arasında çok yakın bir ilişki vardır." (*Nüfus Politikası*, Türk-İş yayını, 1985 sayfa 6.) Bildiri'de ise aynı yaklaşım formüle ediliyor: "1. Mevcut nüfusun refahı ve mutluluğu için yapılan bütün mücadeleler, son tahlilde şu noktada düğümlenmektedir: Sağlanan sosyal ve parasal imkanlar kaç kişiye paylaştırılmaktadır?

Bu imkanların az veya fazla sayıda kişiye bölünmesinin pratik sonuçları nelerdir? 2.Bugünkü ekonomik ve sosyal sorunlarımızın bir kısmının nüfus baskısının da doğurduğu sonuçlar olduğu gözlemlendiğine göre, ulaşılan ekonomik ve sosyal gelişmenin her alanda mevcut nüfusa yetmediği dikkate alınarak, bir taraftan bu yönde önlemler alınırken, diğer taraftan nüfus baskısının yarattığı sorunları uzun vadede çözmek ve yarınlara nüfus baskısını devretmemek gerekir."

Bu teori tam da AID destekli Amerikan uluslararası nüfus planlaması çalışmalarının altında yatan ideolojik tutumu sergiliyor: **Yüksek nüfus nedeniyle refah düşük oluyor, ekonomik ve sosyal gelişme doğurganlık oranına yetişemiyor, bu nedenle de nüfusu düşürmek başlıca hedeflerden biri sayılıyor. Türkiye'de ve birçok azgelişmiş ülkede nüfus artış hızının yüksek olduğu bir olgudur. Bu oranın düşürülmesi ise hem ana ve çocuk sağlığı, hem de toplumun dengeleri açısından bir gerekliliktir. Ama *ekmeği büyütme*, yani kalkınmanın terkedilmiş olması, kalkınma politikalarında emperyalizmden güdümlü politikalara yöneliş, sanayileşmenin reddedilip kötülenerek bir ticaret ekonomisine geçiş gözardı edilerek oluşturulacak nüfus politikaları, sonuçta kalkınamamaktan ötürü emekçilerin suçlanmasından başka bir sonuç vermez. Bu kurnazlığa Türk-İş de alet edilmektedir. Yukarıdaki yaklaşım, holding işlerinden kendisini emekliye ayırdıktan sonra** ömrünün "vefa edecek" kısmını nüfus planlaması işlerine "hasreden" Vehbi Koç'un görüşleridir aynı zamanda. Ne ilginç bir çakışma: ABD-Koç ve Türk-İş aynı uğurda savaşıyorlar! Türk-İş üstelik bu işe ekmeğin bırakın büyümesini, küçültüldüğü 24 Ocak ekonomisi koşullarında girişiyor. Ağaçlarla uğraşarak ormanı unutmak diye buna denir!

Pathfinder "yol bulan, yol bulucu" anlamına geliyor. Türk-İş Pathfinder ile ortak işlere girişirken, "ülke şartlarına uygun nüfus politikalarının oluşmasına katkıda bulunmak amacı'nı güdüyor. Türk-İş'e bu uğurda yol bulan ise, bir Amerikan Vakfı oluyor. Türk-İş'in yöneticilerinin aslında akıllarının ucundan geçen birşey değil nüfus planlaması. Amerikalılar geliyor, ikna ediyor ve çalışmalar başlıyor. Kişilere menfaat sağlanması bu işi

28. sayfada sürüyor

Abdullah Baştürk

"Temel hak ve özgürlükler olmazsa, sendikal hakların kullanılması sözkonusu olamaz..."

MÜLKİYELİLER Birliği tarafından her yıl düzenlenegelen 'Çarşamba Söyleşileri"nden birisi de DİSK genel başkanı Abdullah Baştürk'e ayrıldı. Baştürk'ün konuşmasının bazı bölümleri özet olarak şöyle:

Batı demokrasisi karşıt görüşlerin mücadelesine, rekabetine dayanır. Bu nedenle Batı demokrasilerinde karşıtlarına *katlananlar* ve karşıtlarınca *katlanılanlar* vardır.

İşte Türkiye'de tekellerin, holdinglerin, egemen sınıfların kabullenmek istemediği Batı demokrasisinin bu nitelikleridir.

Demokrasiyi kabullenmek demek, temel hak ve özgürlükleri kabullenmek demektir, çünkü demokrasi insan hakları temeli üzerinde yükselir. Özgürlük, kişinin insan olmasından gelen serbestçe davranma gücüdür. Hak ise özgürlüklerin yasalarca güvence altına alınan kısmıdır.

Sendika özgürlüğü ve sosyal haklar, temel hak ve özgürlüklerin sınıfsal içeriğe sahip en önemli alanıdır. Temel hak ve özgürlüklerin gerçekten kullanıp kullanılmadığının ana göstergesidir. Demokrasinin "olmazsa olmaz" koşuludur.

Demokrasinin temelini oluşturan hak ve özgürlükler bütünseldir. *Temel hak ve özgürlükler olmazsa, sendikal hakların kullanılması söz konusu olamaz.* Sendikal hakların olmadığı ya da kısıtlandığı yerde ise temel haklar da kısıtlanmış, dolayısıyla demokrasi de rafa kaldırılmış demektir.

Çalışmalarını tek bir alana örneğin sadece ekonomik alanda hapseden sendikalar, veya diğer toplumsal güçler başarısızlığa düşmeye mahkumdur.

Sendikal mücadeleyi tek bir alana hapseden sendikal örgütler, sendikal mücadeleyi baştan yenilgiye mahkum edeceklerinden işçi sınıfının gerçek sendikaları olmaktan çıkarlar.

Birkaç örnek verelim. Türkiye' de memurların sendikalaşma hakkı 1971 dönemi Anayasa değişiklikleri sırasında geri alınmıştır. Yasalara göre sadece işçileri örgütlemekle yetkili kılınmış olan sendikaların, farklı bir toplumsal grup olan memurların sendikalaşma hakkıyla ilgilenmesi ilk bakışta gereksiz gibi görünebilir. Oysa, çalışan iki kitle arasında hak arayışı konusunda dayanışma gerekliliği bir yana bırakılsa bile, memurların sendikalaşma hakkı gerçekte işçilerin çıkarlarıyla doğrudan ilgilidir. Tam tamına sendikal mücadelenin konularından biri olan ücret pazarlığı, memurların sendikalaşma hakkının varlığı yokluğu sorunundan doğrudan doğruya etkilenmektedir.

İkinci örnek, toprak reformu ile ilgili olarak verilebilir. İlk bakışta bu ve tarımsal üretime ilişkin başka konular kentlerde yoğunlaşmış bulunan işçi kitlesini hiç ilgilendirmezmiş gibi görünebilir. Oysa, gerçek çok farklıdır.

İktisat biliminin neredeyse ikiyüz yıldır saptamış olduğu bir nokta, tarımsal ürünlerin, özellikle gıda maddelerinin, fiyatları ve üretim koşullarıyla, işçilerin beslenme ve refah düzeyleri arasında doğrudan bir bağlantı olduğunu ortaya koymaktadır. Yani, tarımla ilgili konular işçi sınıfı için yaşamsal bir öneme sahiptir. Bu yüzden, sendikal bir örgütün toprak reformu ve tarımla ilgili öteki konulara ilişkin bağımsız bir tavır benimsemesi sadece olağan değil, kaçınılmazdır.

Üçüncü bir örnek uluslararası ilişkiler alanından verilebilir. Bugün ABD'de işbaşında olan yönetimin yüksek faiz oranı politikası izlemesi, tüm dünyada, bu arada Türkiye'de işsizliğin yükselmesine katkıda bulunacak bir niteliğe sahiptir. Yani ABD kadar uzak bir ülkede uygulamaya konan politikalar Türkiye'de ve diğer ülkelerde işçi sınıfının çıkarlarını doğrudan doğruya etkileyebilmektedir. Bu durumda, işçi sendikalarının uluslararası sorunlarla ilgilenmemesini önermek, bunun "parlamentonun görevi" olduğunu ileri sürmek son derecede anlamsızdır. Bu tür ilişkilerden bir başka örnek, hiç akla gelmeyecek bir konuda verilebilir: Avrupa ülkelerinde nükleer silahlanmaya karşı gelişen tepki. Nükleer silahlanma bu ülkelerde devlet bütçesinin daha büyük bir bölümünün bu alana ayrılmasına, dolayısıyla da eğitim, sağlık, konut gibi işçi kitlelerini doğrudan ilgilendiren alanlara daha az harcama yapılmasına yol açacaktır.

Sendikal faaliyetleri düzenleyen yasalar, öteki ücretleri de büyük ölçüde etkileyen asgari ücret, işyerinde çalışma ve sağlık koşullarına ilişkin hükümet kararları, işçilerin refah koşullarını doğrudan doğruya etkileyen iktisat siyasetleri vb. konularda tüm kararlar siyasal süreçler sonunda alınır. Dolayısıyla, sadece tekil sermayedarla veya bir kesimin işveren örgütüyle pazarlık ile sınırlanan bir sendikacılık başarısızlıkla karşılaşacaktır. Bu gerçeğin işçi sınıfının çıkarlarını gerçekten korumaya yönelik bir sendikal hareket için kaçınılmaz sonucu, sendikanın siyasal gelişmelere ilgilenmesi ve bu konularda bağımsız bir tavır almasıdır.

İşçilerin çıkarlarını ilgilendiren konuların sadece işyerindeki sorunlarla ve ücretlerle sınırlı olduğunu düşünmek de yanlıştır. İşçi ve ailesi için yaşamsal önem taşıyan sağlık, konut, eğitim, sosyal sigorta gibi konular da sendikal mücadelenin vazgeçilmez bir alanıdır. Dolayısıyla sendikaların bu konularda tavır almaları, bu alanlardaki gelişmeleri etkileyebilmek için girişimlerde bulunmaları ve siyasal güçleri işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda yönlendirmeye çalışmaları kaçınılmazdır. ●

Türkiye'de ABD ve NATO üsleri

Türkiye'deki ABD ve NATO üslerini ve gelinen aşamayı en özlü biçimde, uluslararası saygınlığı bulunan Atom Bilginleri Bülteni anlatmaktadır: "Türkiye'deki nükleer silah programı saldırgan biçimde büyüme aşamasındadır."

Derleyen: Cemil Turan

ABD'DE YAYINLANMAKTA olan ve eski adı "Counter Spy", şimdiki adıyla "The National Reporter" olan dergide yayınlanan bu makale, derginin yaz 1980 (Cilt: 4, No: 3) sayısından alınmıştır. Derginin sürekli yazarlarından Konrad Ege tarafından kaleme alınan makale, Türkiye-ABD ilişkilerini 1940'lı yılların sonlarından başlayarak değerlendirmektedir. Bu kısa yazıdaki bilgiler yeni olmamakla birlikte, Türk-ABD hükümetleri arasında 1980'de imzalanmış olan Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının (SEİA) bir yıl daha uzatıldığı için, geçen ay açıklanmasının ardından bu ilişkilerin geçmişini hatırlamak ve Türkiye'deki ABD-NATO üs ve tesislerinin miktar ve niteliklerinin bilinmesine yardımcı olmak bakımından yararlı olacaktır. Yazının Amerikalı bir gazeteci tarafından yazılmış olması onu daha da ilginç kılmaktadır. Yazının bir dezavantajı ise biraz "eskimiş" olmasıdır. Konrad Ege'nin çalışmasının yayınlandığı 1980'den bu yana Türkiye'de "çok şeyler" olmuş, ABD ve NATO ile ilişkiler sıklaşırken askeri havaalanlarının bazılarının büyütülmesi ve modernleştirilmesi ve bir yenisinin ise yapılmasına girişilmiştir. Muş'ta yapılan yeni ve büyük havaalanı ile Erzurum ve Batman'daki havaalanlarının büyütülmesi bu yöndeki faaliyetlerdir. Bu havaalanlarının ABD'nin Basra Körfezi ülkelerine müdahale amacıyla oluşturduğu Acil Müdahale Gücü'nün üslenmesi için hazırlandıkları iç ve dış basında yoğun olarak yazılmıştır. Genı Türkiye'de kimyasal silah depoları inşa edildiği resmen doğrulanmamakla birlikte dış basından Türkiye'ye de yansımıştır. Haritada görülen Erhaç, İncirlik, Mürted, Eskişehir ve Balıkesir'deki beş hava üssünde ABD'nin 54 yeraltı nükleer depolama istasyonu inşa edeceği haberi ise geçtiğimiz aylarda iç basında, Amerikan Kongre tutanaklarına geçen tartışmalardan aktarılmış, Dışişleri Bakanlığımız bu haberleri yalanlamamıştır. 1983'te erken uyarı sistemlerine sahip uçakların (Awacs) Türkiye'ye yerleştirilmesi, İncirlik üssündeki uçakların sayısının yüzde 100 artması, yukarda sayılan beş üsteki savaş uçaklarının nükleer bombalar yüklü olarak alarm durumunda bulunması ve Sovyetler Birliği'ni vurmaya hazır bekletilmeleri 1980 sonrası ve aşağıdaki yazının içermediği gelişmelerdendir.

Bütün bu gelişmelerin anlamını ise uluslararası üne sahip bir bilimsel dergi olan Atom Bilginleri bülteni şöyle değerlendirmektedir: "Türkiye'deki nükleer silah programı saldırgan biçimde büyüme aşamasındadır."

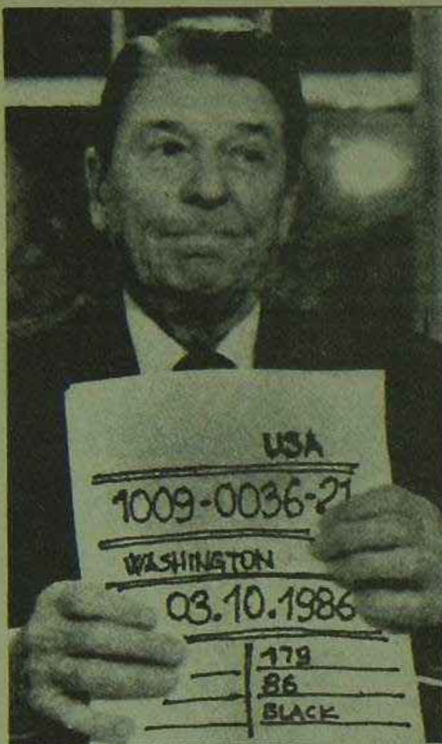
"Türkiye'ye askeri yardım konusunda Amerika Birleşik Devletleri (ABD) politikası...ABD'nin stratejik amaçları için Türkiye'nin muhtemel yararlarını göz önünde tutma...gerekliliği üzerine kurulmalıdır." Bu, daha 1949'da CIA'nın *Review of the World Situation* adlı yayınından belirtilen görüşüdür. Aynı günlerde ABD ile Türkiye arasındaki askeri işbirliği gelişme gösteriyordu.

Başkan Truman, işbaşına gelişinden üç ay sonra, Türkiye ve Yunanistan'ın iç komünist yıkıcılık ve Sovyet saldırısına karşı korunmaya muhtaç olduğuna ilişkin doktrinini açıkladı ve ABD ile Türkiye, askeri yardım üzerine bir anlaşma imzaladı. 1950'de Türk hükümeti Kore'de ABD yanında savaşmak üzere beş bin asker gönderdi. İki yıl sonra Türkiye NATO'ya katıldı ve 1955'te de, Irak'ın ayrılmasından sonra CENTO adını alan Bağdat Paktı'na katıldı.

Ekim 1959'da Türk ve ABD

○ NADGE İstasyonları (Örneğin Bartın)
● DCS İstasyonları (örneğin Yamanlar)
○ İstihbarat üsleri (Örneğin Belbaşı)
● ABD Hava üsleri (Örneğin İncirlik)
● ABD Deniz Üsleri (Örneğin Yumurtalık)
○ ABD Nükleer Depoları (Örneğin Erhaç)
● NATO Nükleer Depoları (Örneğin Lüleburgaz)

hükümetleri nükleer silahların Türkiye'ye yerleştirilmesi görüşmelerini sonuçlandırdılar. ABD bunun askeri bakımdan gerekli olduğunu savunurken Türk hükümeti de nükleer başlıklı bir Jüpiter filosunun yerleştirilmesine izin verdi.

Her ne kadar nükleer füzelerin kullanılması yolundaki kararın ABD ile Türkiye arasında uzlaşma ile olmak zorunda olduğu bu anlaşmada belirtiliyorsa da, son zamanlarda gizlilikten çıkarılan 1962 tarihli bir telgraf, "Türklerin Jüpiter füzelerinin nezaret ve emanetine ilişkin gerçekte olumsuz olmadıkları", yani ABD'nin füzelerin kullanımının denetimini elinde tuttuğunu açıklıyordu.

Bundan sonra Türkiye'deki ABD "hakları" artmaya devam etmiştir. 1959'da "Türkiye'ye karşı bir saldırı durumunda, ABD hükümeti, istek üzerine, Türk hükümetine yardım için, askeri güç kullanmayı da kapsayan...gerekli önlemleri alacaktır" diyen bir anlaşma imzalanır. Bu ifade bilerek bulanık tutulmuştur. Bunun pratikteki anlamı, Türkiye'de ABD yanlısı bir hükümet kuşkusuz "Sovyet destekli" saldırı olarak yorumlanabilecek olan-iç muhalefet tarafından tehdit edilirse ve ABD askerleri istenirse, ABD askeri gücü Türk yöneticilere grevleri ve gösterileri durdurmak için yardım edebilir ve olasılıkla bir hükümet değişikliğini önlemek için ülkeyi işgal bile edebilirdi.

ABD ve Türkiye arasında 1962' den beri birkaç anlaşmazlığa rağmen, iki ülke arasındaki askeri işbirliği ciddi biçimde hiç tehlikeye düşmedi. ABD, Türk toprakları üzerinde yüzden fazla askeri ve dinleme üs ve tesisleri kurdu.

Öte yandan, ABD'nin artan ekonomik egemenliğine olduğu gibi, Türkiye'nin NATO üyeliğine ve Türkiye'deki ABD varlığına Türk toplumunun geniş kesimlerinde muhalefet yıllar boyunca gelişmiştir. Türk hükümeti, ABD'den lojistik destekle buna kaba bir baskıyla cevap vermiş ve ilerici hareketlerle karşı kampanyalarını sürdürmüştür.

Şubat 1975'te, Kıbrıs'taki Türk askeri eylemine karşılık vermek için ABD Kongresi Türkiye'ye bütün silah satışlarını yasakladığından ABD-Türkiye ilişkileri en ciddi bunalımını yaşadı. Türk hükümeti bunu, ABD askeri ve dinleme üslerinin çoğunu kapatarak yanıtladı. Dinleme tesislerinin birçok işlevlerini görebilen uzaydaki çok gelişmiş casus uyduların varlığına rağmen, bu kapatma ABD stratejik çıkarlarına ciddi bir darbe vurmuştu. Bununla birlikte, silah amborgosu Eylül 1978'de kalktı, ABD üsleri yeniden açıldı ve Türk ve ABD hükümetleri görüşmeye başladılar.

29 Mart 1980'de yeni Türk-Amerikan Savunma İşbirliği Anlaşması imzalandı ve Türk Parlamentosuna sunuldu. Anlaşmanın yayınlanmamış olan eklerinden, üs ve tesisleri NATO amaçları dışında ve Orta Doğu'ya karşı kullanımı için ABD' ye uygun gedikler olduğu söylenebilir.

Şu sıralarda bir Türk Parlamenteri, İsmail Hakkı Öztorun, 8 Ocak 1980'de yaptığı bir konuşmada, İranlıların Tahran'daki ABD elçiliğini işgal etmelerinden sonra ABD paraşütçülerinin İncirlik hava üssünde alarm durumunda olduklarını açıkladı.

Son zamanlarda, ABD yetkilileri, "istikrarlı, demokratik, batı yanlısı bir Türkiye'nin öneminin her zamankinden daha önemli olduğu" nu yeniden vurgulamaya başladılar. Türkiye, NATO'nun Güneydoğu kanadındaki dayanak noktasıdır. Ayrıca eşsiz bir jeopolitik konumda bulunmakta ve ABD askeri üsleri için son derece yararlı bir alan teşkil etmektedir.

İran'daki ABD istihbarat tesislerinin kapatılmasından sonra, Türkiye'deki casusluk üsleri, Sovyetler Birliği, Bulgaristan ve bazı Orta Doğu ülkelerini hedef aldı ve ABD hükümeti için gerçekten daha fazla önem taşır oldu.

Geçmişte de Türkiye'deki ABD üsleri Orta Doğu'daki ABD faaliyetlerinde önemli bir rol oynamıştır. Örneğin, İncirlik'teki hava üssü, 1958'de Lübnan'ın ABD tarafından işgalinde toplanma noktasıydı ve ABD uçakları, 1970 yılının "Kara Eylül"ünde binlerce Filistinlinin kırımında Kral Hüseyin'e yardım etmek için Adana'dan Ürdün'e destek uçuşları yaptılar. İsrail de o sıralarda Türkiye'deki ABD üsleri aracılığıyla kayda değer lojistik destek alıyordu.

Acil Müdahale Güçü'nün kullanımında ise Türkiye'deki üslerin önemli bir rol oynayacağına ilişkin kuşkular vardır. Bu yoldan, Türkiye, ABD ve bir Orta Doğu ülkesi arasındaki herhangi bir askeri çatışmaya dahil olabilir.

Yukardaki harita Türkiye'deki ABD ve NATO askeri ve istihbarat üslerini göstermektedir. Bunların sayısı ve aşağıda verilen özellikleri, bir kere daha Türkiye'nin ABD stratejik çıkarları için sahip olduğu önemi açıklamaktadır. Söylemeye gerek yok ki, bu ABD ve NATO üsleri, Türkiye'yi ABD'nin içinden olduğu bir askeri çatışma durumunda baş hedef yapmaktadır.

NATO Hava Savunma Yer İstasyonları (NADGE). NADGE Sistemi dokuz ülkede 84 radar tesisini kapsar. Bunlar 500 km mesafedeki bir bombardıman uçağını ve bu uçağın dost mu düşman mı olduğuna ilişkin aradaki farklılığı bulabilme yeteneğidir. Bu sistem 1973'te bitirilmiştir ve saldırı amaçlı kullanılabilir.

ABD Savunma Haberleşme Sistemi (DCS) İstasyonları. Yamanlar İstasyonu Türkiye'deki Savunma Haberleşme Sistemini Yunanistan' ın Pateras dağındaki istasyona bağlamaktadır. Yamanlar dışında Elmadağ, Samsun ve Diyarbakır' da kurulu olanlar da bu sistemin içindedir. Diyarbakır, uydular aracılığıyla New Jersey gemisindeki istasyonla bağlantıdadır. Diyarbakır'daki üs ABD için "yeri doldurulmaz" kategorisinde sınıflanmakmaktadır. Ayrıca 40 kadar küçük ABDve NATO haberleşme üssü bu haritada işaretlenmemiştir. Bunlar Ankara, İzmir, İzmit, Diyarbakır, Adana ve Trakya'dadır.

ABD İstihbarat üsleri. Belbaşı İstasyonu yeraltı nükleer denemelerini kaydeden sismografik aygıtlar-

SİA uzatıldı

Antiemperyalist bayrağı yükseltmenin zamanıdır

ÖNÜMÜZDE iki gazeteden kesilmiş iki küpür var. Ne yazık, yer sorunu ağır basıyor, belgelemek için kullanamıyoruz. Ama tarihlerini verelim, 5 Kasım 1986 günlü Hürriyet: 1.sayfa 8 sütuna başlık üstünden manşet *İncirlikte çifte alarm, Türk ve Amerikan savaş uçakları 48 saattir tatbikat yapıyor.* İki de fotoğraf girmiş: "O da uçtu" diyor birinde, ABD Askeri Yardım Kurulu Başkanı Potts'dan sözederek. Diğerindeyse, havadaki F16'largörülüyor. Altında, "Adanalı'ların meraklı bakışları arasında süzülüp Akdeniz semalarında kaybolan," diye de not var.

Diğer küpür, 16 Kasım'da Cumhuriyet'in 13. sayfasından alınmış: New York Times'in İran'daki ABD'li rehinelerle ilgili iddiası: *"Operasyonda Türkiye Kullanıldı."* Haberde, bir de yine Cumhuriyet'in 27.4.1980 günlü 1. sayfasının fotoğrafı var, aynı iddianın yeraldığı. O zaman Başbakan'a sorulmuş, (S. Demirel) O da, iddiaları yalanlamış. Şimdi İran'la gizli pazarlığın kilit ismi Oliver North, *evet öyleydi*, diyor.

16 Kasım'ın "süpriz" haberiyse, 1985 Kasım'ında süresi dolan, *Savunma Ekonomik İşbirliği Antlaşması* (SEİA, ya da SİA)'nın imzalanması konusunda. ABD ile aradaki sorunların aşıldığı yani SİA'nın beş yıl daha uzadığı haberi. Bir yıllık geçici uzamaya ekleyince 1980'de başlayan SİA, 1991 sonuna kadar sürüyor. SİA nedir, Türkiye halkı bunu oldukça yakından biliyor. 1980'de imzalanmaması için yapılan aktif muhalefet de henüz akıllarda. Ama aradan geçen beş yılın bir diğer özelliği de, bunun imzalayanları da memnun etmemiş olması. Türk hükümeti o nedenle geçen yıldan beri nazlanıyor. Elinde bir koz olarak bulundurup, ABD ile ilişkileri gözden geçirmeye çalışıyordu. Gerçekten de nasıl memnun olabilir ki? Adı üzerinde: ortak. Bu ortaklığın taraflara yükümledikleri şöyle özetlenebilir: Tüm ekonomik ağırlığı Türkiye'ye, kazanımları ABD'ye. 1980'de bu anlaşmayı imzalayan Demirel, sonraları bunun için 1.5 milyar dolar gerektiğini belirtmişti. 1986'da 470 milyon dolar artı 300 milyon dolarla (bu ikincisi "karanlıklar prensi" Perle hibesi olarak tarihe geçecek) işi bağladılar. Anlaşma neler getiriyor? Yukardaki iki küpür bunu yanıtlıyor. Bunlara "Çevik Kuvvet"i ekleyelim. 1980 sonrası "arkadaş Rogers'e Türk arkadaşları"nın armağanı Muş, Batman, Erzurum üslerini ekleyelim. Müzakereleri süren, nükleer başlıklı füzelerin Avrupa'dan ülkemize kaydırılmasını da unutmayalım...İşte tablo çıkıyor: 470 + 300'e haraç mezat satılan ülke toprakları.

Özal sürekli şöyle diyordu: "Bizden önce yapılmış, yardıma, hibeye bel bağlanmış, biz değiştirdik, dedik ki, bizle ticaretinizi artırın." Aradan geçen sürede ABD ile ticaret hacmi daraldı. 1.5 m. dolar 470 + 300'e indi. Ülkemiz toprakları başta Sovyetler olmak üzere komşu ülkelere saldırı üssüne dönüştü. Körfez petrolünün jandarmalığı görevi üstlendi. Ne pahasına 470 + 300'e.

Türkiye halkı bu aşağılatıcı anlaşmayı kabul edemez, etmemelidir. ABD'nin isteği, bölge ülkelerine yönelik saldırgan rolü kabul etmek, doğu anadoluyu, NATO'nun yeni stratejisi gereği Sovyetlere karşı donatmak, en hafifiyle, tek kelimeyle *maceracılıktır*. Halkın bu maceraya evet demesi, ortak olması düşünülemez. O halde, SHP Konya örgütünün, "NATO'ya Hayır" mitingi girişimi gibi onurlu çıkışlarla görev tüm muhalefet güçlerine düşmektedir. İlerici milletvekilleri TBMM'de tüm ikili anlaşmaları 1965'lerde olduğu gibi yine gündeme getirmelidirler. Tüm sendikalar, dernekler seslerini yükseltmelidirler. Bağımsızlıkçı tavrı, antiemperyalist bayrağı yükseltmenin zamanıdır.

MEHMET İZER

larla donatımlıdır. Burası, Virginia'daki Ulusal Güvenlik Ajansının (NSA) Sismik Veri Çözümleri Merkezinde değerlendirilen verileri ileten dünyanın çeşitli yerlerindeki benzer istasyonlar şebekesine bağlıdır.

Sinop üssü NSA'ya bağlıdır. Burası da Karadeniz'deki Sovyet deniz ve hava etkinlikleri ile füze denemelerini gözetlemektedir.

Samsun, Sinop'a benzer işlevlerle, Türk personeli ve ABD Hava Kuvvetleri Güvenlik Servisince (USAFSS) yönetilmektedir. Samsun da NSA'nın istihbarat şebekesine dahildir.

Diyarbakır, Sovyet füze denemelerini gözetlemektedir. Burası da NSA'nın global istihbarat sisteminin bir parçasıdır ve Pirinçlik Hava Üssüyle yakın bağlantıdadır.

ABD Hava üsleri, İncirlik'deki ABD hava üssü, ABD Hava Kuvvetlerinin yerde kurulu en önemli ileri üslerinden biridir. Buradaki uçaklar, nükleer başlık taşıma kapasitesindedir. İncirlik, Aynı zamanda Avrupa'daki ABD pilotları için bir eğitim üssü ve Orta Doğu'ya gidiş gelişlerde bir yakıt ikmal noktasıdır.

Çiğli Hava Üssü ise NATO tatbikatlarında çok önemli bir işleve sahiptir.

ABD Deniz Üsleri, İskenderun ve Yumurtalık'takiler aynı zamanda Orta Doğu'daki ABD ve NATO güçleri için en önemli yakıt depolama merkezi ve limanlarıdır. Karaburun deniz üssü de gemiler, denizaltılar ve uçaklar için uzun erimli bir denizcilik haberleşme (Loran C) merkezidir. ABD Sahil Güvenlik Örgütünün himayesindedir. Ana amacı askeri faaliyettir.

İzmir'deki NATO Güneydoğu Kara Kuvvetleri Komutanlığı ve 6. Müttefik Taktik Hava Kuvvetleri Komutanlığı ve Ankara'daki TUSLOG (Türk-Amerikan Lojistik Grubu). TUSLOG, Orta Doğu ve Doğu Akdeniz'deki bütün ABD güçleri için lojistik destek komutanlığıdır●

Suriye-FKÖ-Türkiye gerginliği ve perde arkası...

GÜRBÜZ BARAN

DÜĞMEYE basınca geliştirilmiş bir sistemin tüm unsurlarıyla nasıl harekete geçirildiğini geçtiğimiz ay içerisinde Türkiye kamuoyu yakından yaşadı.

Ürdün Büyükelçiliği Birinci Katibi Ziyat Sati'nin 27 Temmuz 1985 tarihinde Ankara'da öldürülmesiyle birlikte başlatılan soruşturma sonuçları öne çıkartılarak Türkiye'nin Suriye ile neredeyse savaşa sokulması, FKÖ temsilciliğinin önce Ebu Firas şahsında, sonra da tümüyle lağvedilmesi hesap ve özlemleri, çok kaba ve ilkel yöntemlerle, tüm unsurlarıyla ortaya döküldü.

Önce herşey tesadüfmüş gibi sunuldu kamuoyuna. Suikasta kurban giden Ürdünlü diplomatın katil zanlılarının yakalandığı, bu arada gözaltına alınanlardan (Köstebek) Süleyman Amerin ile sağ kolu İran'lı Ali Kent'in ciddi itiraflarda bulunduğu açıklandı. Bu itiraflara göre de (eğer doğru ise) Başbakan Özal'a ve ayrıca Türkiye'deki ABD'li bir Nato generali ne suikast düzenleneceği. Atatürk barajı ile Afşin Elbistan Santralının havaya uçurulacağı iddiaları ortaya atıldı.

Bu arada FKÖ Türkiye Temsilcisi Ebu Firas da, gözaltına alınan Filistinlilerden birinin emniyette işkence sonucu öldürüldüğü yolunda aldığı haberlerle ilgili olarak dışişleri bakanlığından bilgi isteme gafletinde bulundu.

Öte yandan ortaya çıkan bir ilginç kişi de, kime "çalıştığı" belli olmayan Rafet Şaban. Mümtaz Soysal'ın vurguladığı gibi FKÖ elçiliğinde başka türlü, Ürdün Büyükelçiliğinde başka, "temas halindeki" Türk makamlarına "başka türlü" konuştuğu anlaşılan bu kişinin de kendi üstüne düşen (provoke kokan) misyonu yerine getirdiği anlaşılıyor.

Türk basını uluslararası ilişkilerde ciddi sonuçlar doğurabilecek kimi kışkırtma amaçlı bilgileri hiç incelemeden, tek yanlı bilgileri aynen kullanma, yorumlama yoluna gitti. Estirilen savaş rüzgarlarına çanak tuttu. Oysa bu konuda ortaya sistemli şekilde atılan bilgilerin tümü, Mehmet Ali Birand'ın bir yazısında belirttiği gibi Türk ve yabancı istihbarat örgütlerinin verdiği "kendi" bilgilerinden ibaretti.

Emniyet makamları adeta günlük özel bültenler hazırlayıp peşpeşe gazetelere pompalayarak, olayı basın aracılığıyla tek odak noktası haline getirdiler. Başbakan Özal uzakdoğu gezisi dönüşünde Mit ve Emniyet makamlarının verdiği bilgiler sonucu, yaratılan gerginliğin "fazla ileri" götürüldüğünü belirterek, güvenlik makamlarının bilgi akışını durdurması, olayın tırmandırılmamasını istedi. Bu tür ciddi konularda Başbakanlığın bilgisi olmadan emniyet genel müdürlüğünün bilgi sızdırması olası mı? Yoksa, Başbakan Özal'ı aşan başka olaylar, senaryolar mı vardı da, durdurulmaya çalışıldı. Bunu bilmek zor.

Birçok köşe yazarı da Ebu Firas'ın, bir filistinli gencin Emniyette sorgulama sırasında öldürüldüğü iddiasını gerekçe göstererek, "vay sen misin bunu söyleyen" deyip, FKÖ Temsilcisinin derhal "kovulmasını" istediler. Öyle ya, sanki bugüne dek emniyetteki sorgulamalarda hiç sanık öldürülmemişti (!).

Tüm dikkatler bu noktada tutulurken, aynı günlerde ülkemizde neler oluyordu:

Missouri savaş gemisi İstanbul'u ziyaret ediyor. ABD Savunma Bakan Yardımcısı William Taft Ankara'ya resmi bir ziyarette bulunup gidiyor. İncirlik hava üssünde Guantumjupn tatbikatı yapılıyor, ABD nakliye ve savaş uçakları semalarımızda cirit atıyor. İngiltere Suriye'yi terörist ve düşman ilan ederek yaptırım istiyor. Aynı günlerde Nato 32. Genel Kurulu İstanbul'da toplanıyor. Bir yandan da tümüyle ülkemiz aleyhine hükümler içeren Türk-ABD Savunma ve Ekonomik işbirliği anlaşması kotarılıyor. Bir yandan da İncirlik'ten havalanan savaş uçakları Suriye hava sahası sınırında "tehdit" uçuşları yapıyor.

Türk Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ise, durup dururken yaptıkları

Abu Fıra: neden şimşekleri üstüne çekti?

açıklamalarda, İncirlik'de ABD'nin yaptığı tatbikatın "çok önceden" planlandığını bildirme gereğini duydular. Sanki "çok önceden" plan yapmak durumu kurtaracakmış gibi. "Çok önceden" yapılmayan plan mı var?

ABD-Mısır-İsrail cephesine Türkiye'nin entegrasyonu son birkaç yıldır piyasaya sürülen ve epeyce yol alınan bir konudur.

İsrail Başbakanı, Dışişleri ve Savunma bakanlarının, yaptıkları açıklamalarla, son günlerde resmi Türk istihbarat örgütlerinin basına yaydıkları haberler ve Ebu Firas'ın şahsında yaratmaya çalıştıkları FKÖ düşmanlığı tam bir koşutluk izliyor.

İsrail üst yöneticilerinin açıkça talepleri şu: FKÖ terörist bir örgüttür; Türkiye temsilciliğini artık kapatın!

Suriye ve FKÖ'yü hedef haline getiren gerginliğin böylesine tırmandırılmasının nedenleri, bu gerçekler ışığında anlaşılır.

Bunlardan biri, NATO'nun görev ve sorumluluk alanlarını (Türkiye kullanılarak) genişletmek. Türkiye Suriye ile bir çatışmaya girerse, aynı zamanda Sovyetler Birliği ile de karşı karşıya gelecek, bir Nato ülkesi olan Türkiye böylece bir Ortadoğu ülkesiyle ve dolaylı olarak Sovyetler'le çatışma sürecine girecek ve Nato Körfez ülkelerine kadar uzanacak bir alanı kendi sorumluluk alanı haline getirecek.

Bir başka amaç da, teröre karşı Türkiye'de varolan duyarlığı kullanıp, İsrail ve ABD'nin terörist olarak nitelediği FKÖ'ye karşı kamuoyunda olumsuz hava yaratmak ve dolayısıyla da İsrail'e karşı sempati yaratmak. Bu gerçekleşince de İsrail ile Türkiye arasındaki politik ilişkiler de yumuşamaya başlayacak.

Bu taşlarla ayrıca bir başka kuş daha vurulmuş olacak! Türkiye'nin radikal arap ülkeleri ve halkları ile bağları kopmaya başlayacak.

Yaşamını, varlığını ölüm ticaretine, kitle kırımlarına, savaşlara bağlamış olan emperyalizm ve sistemin motoru olan silah tekelleri, yeni pazarlar, yeni savaş alanları bulma yarışında. İran ve Irak savaşı uluslararası silah tekellerine yetmiyor, yeni savaşlar gerekiyor. Sömürücü, yayılmacı sistemin petrol bölgelerinde zayıflayan gücünün, egemenliğinin pekiştirilmesi gerekiyor. Çok yönlü senaryoların Türkiye'ye ilişkin bölümü bakalım önümüzdeki aylar nasıl gelişecek, göreceğiz. ●

MECLİS NOTLARI

GÜNDÜZ İLERİ

Çanlar kimin için çalıyor?

TÜRKİYE Büyük Millet Meclisi'nde geçen ay en çok ne konuşuldu, biliyor musunuz? Enflasyon mu, çalışanların gelir dağılımından daha fazla pay alması mı, demokratik hakların önündeki engellerin kaldırılması mı, öğrencilerin YÖK cenderesinden kurtarılması mı, işçilerin, köylülerin, memurların daha iyi yaşam koşullarına kavuşturulması mı vb. vb. diye kafanızı boş yere yormayın. Bunların hiçbiri değil...Ya nedir, Meclisi geçen ay boyunca meşgul eden konu dersiniz? Fazla merakta bırakmamak için söyleyelim: Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyesi Hava Kuvvetleri Eski Komutanı Emekli Orgeneral Tahsin Şahinkaya hakkındaki yolsuzluk iddialarının araştırılmasını, işkencecilerin yargılanmasını isteyen, bu amaçla onurlu mücadele veren SHP Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in dokunulmazlığının kaldırılması.

Canver'in dokunulmazlığının kaldırılması niçin isteniyor? Güya, Canver Cumhurbaşkanına, TBMM'nin manevi kişiliğine hakaret etmiş. Peki, ne söylemiş Canver Cumhurbaşkanı Evren hakkında:

"Cumhurbaşkanı, Meclis'in yetkilerine müdahale etmesin."

Hazine ve Dış Ticaret Eski Müsteşarı Ekrem Pakdemir'li ile TBMM'de tartışırken, "-Sen buraya gelme, burada zaten yeterince dolandırıcı var," diye bağırmış ve Meclis'e hakaret etmiş. İddialar bunlar.

ANAP iktidarı niçin bu kadar hırçınlaşıyor? Ülkenin başka hiçbir sorunu yokmuş gibi, Cüneyt Canver'in üzerine gidiyor? Nedeni gayet basit: Canver, 12 Eylül'ün Türkiye insanına giydirmek istediği dar elbiseyi yırtmanın mücadelesini veren demokrasi güçlerinin yanında, Meclis'te, onurlu kavgasını sürdürüyor, hem de partisinin tüm engellemelerine karşın.

ANAP'ın başı, Turgut Özal ve arkasındaki destekçilerinin tahammül edemedikleri de bu zaten. Canver arı kovanına çomak sokmaya başlayınca, devletin tepelerinde su başlarını tutanlar düğmeye basarak mekanizmayı harekete geçirme zorunluluğunu duydular. Mekanizma çalışınca ne mi olacak? ANAP'ın Meclis'teki oy çoğunluğuyla Canver'in dokunulmazlığı kaldırılınca eğer Anayasa Mahkemesi de dava açıldığı takdirde, bu kararı onaylarsa yargılama başlayacak. Canver, yargılaması sonucu mahkum olduğunda Anayasa uyarınca bir daha milletvekili seçilemeyecek. Cezaevinde de kendisine tabi ki kibarca, daha önce yaptıkları uygun bir uslupla hatırlatılacaktır, dersek, yanılmış sayılmayız.

Tüm bunlar ülkeye ne kazandıracak? Türkiye güllük gülistanlık mı olacak? Hayır. Sadece, karanlık güçler, kapalı kapılar arkasında ellerini ovuşturarak, Canver için "Sonunda cezasını buldu. Önümüze çıkanların sonu budur, Canver gibi düşünenlere ders olsun," diye kinlerini bir kez daha kusacaklardır. Ancak tarihin terazisinde bu güçler tartılırken, Canver ve onun gibi halkı için mücadele verenler ağır basacaklardır. Toplumsal mücadeleler, bu yargının doğruluğunu binlerce kez kanıtlamıştır, kanıtlayacaktır da.

Gün ola harman ola.

12 Eylül'den belgeler

İki ay önce başladığımız "Neden Diyarbakır?" yazı dizimiz, gelecek ay yayımlayacağımız bölümle tamamlanmış olacak.

İşkence uygulamalarında gözden ırak tutulan bir cezaevi

NEDEN DİYARBAKIR?

Yıllarını dört duvar arasında geçiren insanlar için dost ve akrabalarıyla görüşmek cezaevinin olumsuz koşullarına daha kolay dayanabilme gücü veren, insanı moralize eden bir konudur. Görüşçüsü gelmeyen insanlar kendilerini terkedilmiş hissederler. Dayanma güçleri zayıflar, yaşama umutlarını yitirirler. Bu yüzden tutuklu insan için görüşmecinin olması çok önemlidir.

Diyarbakır Özel Askeri Cezaevinin yöneticileri, içerdeki tutukluları bu haktan da mahrum etmek için ciddi önlemler almışlardı. Diyarbakır cezaevindeki tutukluların çoğunluğu feodal üretim ilişkileri içinde bulunan yörelerdendiler. Feodalizmin kan hısımlığı çok sıcak ve canlı bir insan ilişkisidir. Farklı inanç ve düşüncede olsa bile kendi aşiretinden bir bireyi cezaevinde ziyaret etmeyi vazgeçilmez bir görev bilirler. Bu yüzden ister sağcı, ister solcu olsun tüm aşiret bireyleri cezaevindeki akrabalarını ziyarete geliyorlardı. Her görüş günü cezaevi çevresinde büyük bir ziyaretçi kalabalığı oluşuyordu. Okuma-yazma bilmeyen ve Türkçe konuşamayan insanlarla dolup taşıyordu. Tutuklularına böylesine sıcak bir ilgi gösteren, "vatan haini" savıyla zindanlara doldurulan akrabalarına sahip çıkan ziyaretçilerden çok rahatsız oluyorlardı. Bu sıcak diyalog ve ilişkiyi zayıflatmak için "gerekli" önlemler alınmaya başlandı. Önce görüşme için soyadı benzerliği şart koşuldu. Böylece çoğu insan birinci derecede hısımlarıyla bile görüşemez duruma girdi. Medeni nikahın geçerli olmadığı bir toplumda tutuklular anneleriyle bile aynı soyadı taşamadıkları için ziyaretçi sayısında büyük bir düşüş sağlandı. Daha sonra görüşmeye gelen insanlardan bazı belgeler istenmeye başlandı. Birçok insanın, özellikle kadınların nüfus cüzdanına dahi sahip olmadığı bir yörede bu evrakların istenmesi ziyaretçi sayısını daha da küçülttü. Buna ilaveten konuşmanın *"Türk diliyle yapılması zorunluluğu"* getirildi. Evrakları tam olan insanların bir bölümü Türkçe bilmedikleri için, görüşmede duygu ve düşüncelerini anlatmadan, sadece sevdiklerinin yüzlerine bakmakla yetinerek köylerine dönüyorlardı. Bir annenin, bir eş veya kardeşin, oğlunun, kocasının veya kardeşine "nasılsın, iyi misin, merak etme biz iyiyiz" gibi sıradan sözler bile söyleyemeden sevdiklerinin yüzüne bakmakla yetindiklerini bir düşünün. Buna işkence demek bile hafif kalır.

Görüş yerlerinde bu konuyla ilgili idarece yazılmış yazılar vardı. Tutuklular bölümünde görüş kabinlerine giriş yerlerinde şöyle bir ibare yazılmıştı: *"Türkçe konuş çok konuş."* Görüşmeci bölümündeki yazı ise şöyleydi: *"Türkçeyi öğren de gel."*

Bunlar yetmezmiş gibi, gelen ziyaretçiler üzerinde baskı ve terör uygulanıyordu. Dış kapıdan görüş yerine kadar birkaç yerde üst-baş araması yapılırdı. Bu esnada asker gibi birerli kolda sırada bekletilirlerdi. Bilinçli olarak çamur ve su birikintilerinin olduğu yerlerde sıraya konulurlardı. Kuru zeminde beklemek için sırayı bozanlar itilir-kalkılır, Türkçe bilmedikleri için verilen komutları anlamayanlara hakaret edilirdi. Ziyaretçilerin beklemesi için (çoğunlukla görüşmek için 4-5 saat beklenirdi), kapalı bir yer yapılmamıştı. Yazın kızgın sıcaktan, kışın ise kar, yağmur ve çamurdan perişan olurlardı. Hele çocuk, yaşlı ve hastalar için bu kadar uzun bir süre o koşullarda beklemenin ne kadar güç olduğu kolayca tahmin edilebilir.

Bu bekleme esnasında biraz dinlenmek, bir bardak su içmek veya tuvalete gitmek için cezaevinin bulunduğu yerde kurulmuş olan evlere sığınmak zorunda kalırlardı. Cezaevi yönetimi, bu mahalleye baskınlar düzenleyerek ve terör havası estirerek, tutuklulara ziyarete gelenlere su vermeleri veya evlerine almaları halinde kendilerini tutuklayacağı tehdidinde bulunuyordu. Bu tehdit yüzünden mahalle sakinleri ziyaret günleri kapı ve pencerelerini sıkı sıkı kapatıyorlardı. Yine de büyük bir cesaret göstererek yardım edenler de çoktu.

Tüm baskı ve önlemlere rağmen ailelerimizinbize sahipliketmelerinde ciddi bir gerileme meydana gelmedi. Her ziyaret günü ailelerimiz kar, çamur demeden baskı, gözdağı ve yorgunluklara rağmen her ziyaret günü cezaevine gelmekten vazgeçmediler. Bu sıcak ilginin tutuklular üzerinde olumlu etkisinin çok büyük olduğunu özellikle vurgulamak isterim.

Görüş günü, görüşmecisi gelenlerin isim listesi koğuşa gelirdi. Görüşmecisi gelenler koğuş içinde birerli kolda sıraya geçip beklerlerdi. Kapı açıldıktan sonra sayı sayarak dışarı çıkar, koridorda ikişerli kolda sıraya girerdik. Gardiyanın komutuyla "yürüyüş kararı" sayarak veya marş söyleyerek uygun adımla görüş yerine doğru hareket ederdik. Bu esnada görüşten dönen başka bir grupla karşılaştığımızda ya bizi veya ötekilerini yüzleri duvara dönük biçimde koridor duvarlarının önüne dizerlerdi. İster görüş, ister hastane, ister mahkeme gidiş-dönüşlerinde insanların birbirlerine bakması kesinlikle yasaklanmıştı. Yani tutukluların göz göze gelerek birbirlerini görmesi veya selamlamasından bile korkuyorlardı. İnsanların bu şekilde moralize olacaklarını, baş-gözle dahi birbirlerine mesaj vereceklerini ve böylece cezaevinde ortak bir

Şimdi düşünülür. Peki bu cehennemde yıllarca kalındığı halde, insanlar hala nasıl oluyor da sağ çıkabiliyordu. İnsanoğlu ne kadar zayıfsa, o kadar da güçlüdür. Taşın dayanamadığına insan dayanabilir. Eğer insanın umudu varsa, kendine,düşünce ve duygularına saygı ve inancını yitirmemişse, her şeye dayanır. Fikren ezilmeyen insan, etleri lime lime olsa, hücre hücre ölse de yıkılmıyor ve yenilmiyor. Kısacası insan kelimenin tam anlamıyla, "korkunç" bir yaratıktır. Yapamayacağı hiçbir şey yoktur.

düşünce ve eylem birliğinin doğacağını düşünerek bu yasak konmuştu.

Görüşme süresi hiçbir zaman *bir* dakikayı dahi bulmuyordu. Genellikle 30-40 saniye sürüyordu. Bu süre zarfında insanların birbirlerinin hal-hatırlarını bile sorması mümkün değildi. Buna rağmen görüşme başlamadan önce görüşmeyi yöneten erbaşlar; mahkeme, hakim, savcı, avukatla ilgili hiçbir konuşmanın yapılmamasını emrediyorlardı. Şu anda aklıma yaşadığımız komik bir olay geldi. Onu anlatmak isterim:

Koğuşumuza yeni tutuklananlar gelmişti. Bunlardan bazılarının bir hafta sonraki görüş gününde görüşmecileri gelmişti. Koğuş sorumlusu görüş gidiş-gelişinde dikkat etmeleri gereken noktalarda kendilerini ikaz ediyordu. Bu arada, "arkadaşlar görüşmecilerinizle mahkeme ve avukatlarla ilgili birşey sakın konuşmayın, sadece havadan-sudan şeyler konuşun" demişti. Görüş dönüşü yeni gelenlerden birisini beş-altı asker geri götürdüler. 10-15 dakika sonra geldiğinde yüzü mosmordu ve burnundan kan akıyordu. Dudağı da patlamıştı. Herkes merakla ne olduğunu sordu. Çocuk da, "ben hiçbir şey yapmadım, dediğiniz gibi abimle havadan-sudan konuştuk. Ben ona Van'da hava nasıl diye sordum. O da Van'da havalar çok iyi dedi. Burada nasıl diye sordu. Ben de burada da çok iyi dedim. Askerler beni idareye götürüp, "ne demek bu havaların iyiliği, ne parola var aranızda" diye sordular. Ben de bunun gizli bir anlamı olmadığını söyledim ama beni dövdüler" dedi.

Zaten genellikle görüş gidiş-dönüşlerinde birçok bahane yaratılarak döverlerdi. Bu yüzden çoğu insan hem ziyaretçisinin gelmesini ister, hem de gidiş-dönüş esnasında başına gelebilecek olayları düşününce de, "keşke ziyaretçim gelmese" diye tereddüt ederdi. Birşeyi aynı anda hem çok isteyip, hem istememenin tipik bir örneğiydi, bu.

"Eğitim iyi olmuyor" diye, "marşlar yüksek sesle söylenmiyor" diye veya çeşitli gerekçelerle sık sık yemek yememe, sigara içmeme veya görüşe çıkmama biçiminde cezalandırılırdık. Görüşe çıkmadığımız için telaşlanan ziyaretçiler cezaevi yönetimine veya kolorduya başvurduklarında "kendileri sizinle görüşmek istemiyorlar" diye cevap verilirdi. Ziyaretçilerin bu tür başvurularını fırsat bilerek, tutuklu yakınlarına karşı olanları kışkırtma yöntemine başvururlardı. Buna da bir tipik örnek vermek istiyorum. Tutuklulara yeterli yemek verilmiyor, günlerce ceza olsun diye hiçbir yemek verilmiyor diyerek yapılan başvurular çoğalınca ziyaret günleri cezaevi yönetimi o gün öğle yemeğinde çıkan yemeklerden birer tabaktan oluşan bir masa donatıp ziyaretçilere sergilenirdi. Kolayca tahmin edilebileceği gibi bu sergideki yemeklerle bizim yediğimiz arasında uzak-yakın ilişki yoktu. Zaten ziyaretçiler de bu sergiye inanmıyorlardı.

CEZAEVİNDE "SANATSAL" ÇALIŞMALAR

1981 yılı başında cezaevi yönetimi tüm koğuşlarda büyük bir sanatsal (1) çalışma başlattı. Ailelerimizin dişlerinden artırarak, nafakalarından keserek beslenmemiz için bize getirdikleri paralarla boya, tiner, fırça, karton vs. malzemeler aldırıyorlardı. Kantine getirilen bu malzemelerden ne kadar almamız gerektiğini koğuş gardiyanımız tayin ederdi. Kantin listesine yazdığımız bu malzemeler koğuşa gelir ve bu konuda bilgisi ve becerisi olan insanlara koğuş duvarlarında ve tavanında Atatürk ve Türk milliyetçiliği ile ilgili "işler" yapmamız istenirdi. Tüm koğuşlarda başlatılan bu çalışma sonunda koğuş içinde bir karış boş yer kalmamacasına portre, bayrak, flama ve özdeyişler resmedildi, yazıldı. Tuvalet dahil koğuştaki tüm pencereler ve kapılara Türk bayrağı çizildi. Böylece daha önce avuç içi kadar da olsa görebildiğimiz gökyüzünü de artık görmez olduk. Koğuş içinde boş yer kalmayınca, bu sefer aynı çalışmalar cezaevinin koridorlarına taşındı. İki yıl boyunca süren bu çalışmalar sonucunda cezaevinin her tarafı yazıldı, çizildi, resmedildi. Atatürk ile anne ve babasının portreleri 16. Türk devletinin haritaları ve kurucularının portreleri, "Atatürk Kocatepe'de," süngüsünü düşmanın bağrına bastırmış Mehmetçik, kağnılarla mermi taşıyan kadınlar, atılmış bir bomba ile yıkılan evler, insan kol, bacak ve başları. Kısacası her duvarda, her koğuşta, her köşede kan, barut, parçalanmış insan vücutları, gırtlaklanan düşman ile flama ve bayraklar. Tek kelimeyle tüyler ürpertici bir manzara. İşte biz yıllarca bu savaş, barut ve kan havası içerisinde yaşadık. Duvarlarda ne güzel bir manzara ne de bir çiçek vardı. Barış, sevgi ve kardeşlikle ilgili tek bir iz bile görülmüyordu. İşte tüm bunlar için gerekli alet-edavat ve malzemeyi de kendi paramızla karşılamıştık. Bütün bu işleri parası ve emeğiyle yapan tutuklular bu koridorlardan, *"bir Türk dünyaya bedeldir", "her Türk asker doğar", "ben Türkoğlu Türküm"* yürüyüş kararı sayarak mahkemelere giderdi. İşin garibi tüm bu insanlar sıkıyönetim mahkemelerinde "Türk düşmanı", "Türk devletini yıkmayı amaçlayan hainler" olarak yargılanıyordu. İnsan sormaktan kendini alıkoyamıyor: Boğazlarından kısarak kendi paraları ile bu malzemeleri alan ve Genel Kurmay Başkanlığında dahi bulunmayacak kadar Türk bayrağı, Atatürk ve milliyetçiliği ile ilgili resim, poster ve özdeyişleri elleriyle yapan bu tutuklular nasıl Türk düşmanı olurlar? Veya Türk düşmanı olan bu insanlar nasıl olur da böyle şeyler yaparlar?

1984 yılından sonra bu çalışmalardan bazıları idarece duvarlardan kazındı. Tahliye olduğum 1986 yılına kadar aşağı-yukarı yine de duvarların yarısında bunlar olduğu gibi duruyordu. Daha sonra ne olduğunu bilmiyorum.

DÜZENLENEN SAHTE TUTANAKLAR

Türkiye genelinde zabıta sorgulamalarında düzenlenen tutanakların sahte olduğu en azından bazı eklemelerin yapılarak sanıklara işkence zoruyla imzalattırıldığı herkesçe bilinmektedir. Bu tür tutanaklar Diyarbakır Özel Askeri Cezaevinde de sözkonusu olurdu. Örneğin gardiyanlar zaman zaman bize verilen yemeklerin fazla olduğu

ve tarafımızdan tüketilmediği için çöpe atıldığına dair bir tutanak düzenlememizi isterdi. Hiçbir öğün doymadığımız halde böyle bir tutanağı düzenler, başta koğuş sorumlusu olmak üzere, birkaç kişi imzalar ve idareye verirdik.

Öyle sanıyorum ki, bu tutanaklar arşivlenir ve cezavine gelen denetçilere gösterilirdi.

Cezaevinde yapılan işkenceler sonucunda ciddi şekilde hastalanan ve yaralananlar için de yine verilen emirle sahte tutanaklar düzenlerdik. İnanılması güç ama, idare, gardiyanımız aracılığıyla bize verilen emir gereğince adı geçen şahsın polis sorgulaması esnasında gördüğü işkence sonucunda bu duruma geldiği yazılırdı. Yani bir güvenlik örgütü çenesini kırdığı bir adam için bize bu adamın diğer bir güvenlik örgütü tarafından yapılan işkence sonucu bu hale getirildiğine dair sahte tutanak düzenletir, imzalatırdı.Bu tutanakların muhtemel ölüm vakaları ile ilgili açılacak kamu davaları için kendilerini temize çıkarma amacı ile saklandığını tahmin ediyorum. Bu sahte tutanaklar suçlu insanlarınkorkularından kaynaklanan belgelerdi ve dar günde suçu başka bir güvenlik örgütü üzerine atmanın önlemlerini baştan almalıydı.

CEZAEVİ GÖREVLİLERİ

Cezaevindeki görevlilerin hepsi ruh hastası ve sadist kimseler miydi? Tüm görevliler bu tür hastalardan mı oluşuyordu. Öyle sanıyorum ki herkesin en çok merak ettiği konu budur.

Her konuda olduğu gibi cezaevlerini yönetenler, amaçlanan hedefe varmak için programlı, bilinçli ve kararlı bir yöntemle çalışıyorlardı. Uzman, bilinçli ve kararlı bir yönetim elbetteki işe uygun uzman insanlarla çalışmak durumundadır. Önce amaç belirlenir, sonra bu amaca ulaşmanın ilkeleri tesbit edilir ve en sonunda bu programı uygulayacak nitelikte insan eğitilerek görev başına getirilir.

Başlarda söylediğim gibi 12 Eylül hareketi, Türkiye'nin geniş çaplı bir analizi yapılarak, uzmanlarca detaylı bir şekilde programlanmış bir müdahaledir. Cezaevlerine doldurulacak insanlara uygulanacak baskı ve işkence de bu programın bir parçası olarak detaylarıyla önceden belirlenmiştir.

Cezaevindeki uygulamalara biraz dikkatlice bakan bir insan bu sistematik işkencenin çeşitli dallarda uzmanlaşmış bir ekip tarafından önceden hazırlandığını kolayca görebilir.

12 Eylül hareketinden sonra, cezaevi yönetimindeki rütbeli, rütbesiz tüm personel kısa aralıklarla sürekli değiştirildi. 1981 yılı başında tüm kadro, ne yaptığını bilen, kararlı uzman kişilerden oluştu. Ama yine de hepsini ruh hastası, sadist diye nitelemek kanaatimce yanlıştır. Şüphesiz belli bir işi yapmak, o işe uygun bir yapıyı gerektirir. Ama siyasi insanların doldurduğu cezaevlerini yönetmenin herşeyden önce politik bir nosyon istediği açıktır. İçeri doldurulan insanlarla zıt politik inançta olmak kanaatimce çok daha önemli bir konudur. Böyle bir tercihi yapan bir kadro, öyle düşünmeyenleri emir-komuta zinciri içinde amacına uygun bir yapıda çalıştırabilir.Buna göre Diyarbakır Özel Askeri Cezaevinde görev yapan personeli dört kategoriye ayırmak mümkündür:

1. Bu görevi istemeyerek yapanlar: Bir insanın herhangi bir konudaki davranışını belirleyen şey niyetten çok insanın içinde bulunduğu maddi koşullardır. Özgür iradesiyle hareket eden insanlar bile, istemediği sevmediği halde bazı şeyleri yapmak zorunda kalmaktadırlar. Çünkü içinde bulundukları koşullar onları buna zorlamaktadır.

Bir kere askersiniz. Tesadüfen siyasi bir cezaevinde görev yüklenmişsiniz. Amiriniz var. Askerliğin emir komuta zincirinin bir yerindesiniz. Size verilen emri yerine getirmemenin yaptırımı var. Hele vatan, millet, vatan haini, bölücü, komünist sözleriyle herşeyin heyecana verildiği bir zamanda üstlerinizin verdiği emre karşı çıkmanızın getireceği büyük bir riziko karşısında ne yaparsınız? Sırf insanı duygu ve düşünceyle de olsa bu havada uymamanın sizi tüm haklarınızdan yoksun bırakacağını, "vay onlardan mısın" damgasını yemeyi kaç kişi göze alabilir.

Diyarbakır Özel Askeri Cezaevinin yönetimi, emrindeki tüm personeli ciddi bir denetim altında tutuyordu. *İç emniyet amiri Yüzbaşı Esat Oktay Yıldıran" ın* tabiriyle, "onlardan habersiz cezaevinde sinek bile uçmazdı." Bunu söylemek için de gerekli organizasyon yapılmıştı.

Cezaevi yönetiminin emirlerinin eksiksiz uygulanmasını sağlayan bilinçli, kararlı uzman bir çekirdek kadro vardı. Bu kadro, her konudaki ayrıcalıklı yapısıyla kolayca tanınıyordu. Üstlerinde asker elbisesi vardı. Ama kılık kıyafetleriyle ve rahat davranışlarıyla asker olmadıkları kolayca anlaşılıyordu. Bu insanların saçları biraz daha uzundu ve özenle taranıyordu. Konuşma, yürüme, sigara içmelerinden kendilerinden çok emin oldukları görülüyordu. Hiçbir davranışlarında halkta görülen kendisine güvensizlik, ürkeklik işaretleri yoktu. Herkesin önünde put gibi durduğu komutanların yanında yakaları açık, ağızlarında sigara ile gezebiliyorlardı. Hatta yazın ayaklarında tokyo terliklerle, montsuz geziyorlardı.

İşte bunlar tüm cezaevindeki uygulamaları yönetiyorlardı. Koğuşlara yapılan ani baskınlarda, toplu işkencelerde askerlerin başında durup emir verenler bunlardı.

Bu ekip askerler arasında bir istihbarat ağı oluşturmuştu. Verilen emirleri, yapılacak işkenceyi istenilen biçimde yapmayan gardiyanlar bu şekilde teşhis ediliyor ve durum cezaevi yönetimine iletiliyordu. Sabah içtimalarında tüm personel önünde, görevini iyi yapmadığı belirletilerek tokatlanıp hakaret görüyorlardı. İşte tüm personel önünde bu duruma düşmemek için herkes birbiriyle işkence yarışına giriyordu.

Ayrıca böyle yakından izlenmek, yaptıklarının cezaevi yönetimince yakından takibi, görev yapan erat arasında "aman bana bir söz gelmesin" duygusuna, tedirginliğine ve ispiyonculuk yapmaya vesile oluyordu.

Tutuklulara sert davranan, istenilen ölçü üstünde işkence yapanlar idarece çeşitli biçimlerde mükafatlandırılıyordu. İdarece beğenilenler onbaşı, çavuş yapılıyordu. Dışarı çıkma izni gibi özendirici herşey yapılıyordu. Bu da beğenilmek için insanları işkence yapma yarışına itiyordu.

Personelin bu şekilde sürekli özendirilmesi, onları araştırmaya, yani işkence biçimleri bulmaya itiyordu. Herkes başkalarının önüne geçmek, amirler tarafından beğenilmek için sürekli bu konuda düşünerek fikir üretme ve yaratıcı olmak için büyük bir yarış içine girmişti. Bu hava tüm görevlilerde sadizm duygusunun yaygınlaşmasına vesile oluyordu.

Şimdi böyle bir çarkın kurulduğu bir yerde sevecen bir insanın kendi özbenliği doğrultusunda davranması elbette beklenemez. Bu bakımdan işkencecilerin hepsinin bu işi isteyerek ve severek yaptığını söylemek yanlış olur. Ama içinde bulundukları acımasız, disiplinli çark onları istemleri dışında işkence yapmaya mecbur ediyordu.

2. İşkenceyi verilen bir görev bilerek, verilen emirleri yerine getirenler:

Bu tür insanlar askerliği vatan görevi olarak gören, amirlerin dediklerinde bir hikmet bulanlardan oluşuyordu. Ne yapılana karşı, ne de onaylamayan, ama "mademki bu bana görev verilmiş, görevimi yapmak zorundayım" diye düşünen insanlardı bunlar. Düşünmeyen, içinde bulunduğu olaylara kafa yormayan, verileni yapmayı görev bilen insalar.

3. İşkenceyi zevkle yapanlar:

İdareye bağlı yönlendirici elit grubundan sonraki halkayı oluşturan insanlar bunlardı. Bu kimseler kendileri gibi olmayanları idareye ispiyonlayan, diğerlerini sürekli denetim altında tutarak etkilemeye çalışan ve, bunu bilinçle, istekle ve zevkle yapan kimselerdi. Bunlar genellikle blok çavuşu ve blok onbaşısı oluyorlar ve bloktaki gardiyanları yönetiyorlardı. Görüş, mahkeme v.s. gibi konularda diğer personele komuta ediyorlardı.

Bu grubu oluşturanların ekonomik, politik ve askeri bir eğitim gördükleri her davranışlarından belli oluyordu. Bunlar denetledikleri koğuşlardaki tüm insanların isimlerini, yargılandıkları davaları ve özel durumlarıyla ilgili herşeyi biliyorlardı.

İnsan anatomisini bildikleri, işkence esnasında verdikleri emirlerle ve bizzat yaptıkları işkence esnasındaki davranışlarıyla belli oluyordu. Özellikle psikolojik baskı yapmada, insan onurunu ezmede ve insanları aşağılamada gerçek bir uzmandılar.

İşkence sonucu insanlarda meydana gelen değişikliklerden (Yüz buruşturma, inleme, bağırma v.s) büyük bir zevk aldıkları belli oluyordu. İnleyen kıvranan, ağlıyan ve yalvaran insanları gülerek zevk alarak saatlerce seyrediyorlardı.

İşleriyle öylesine özdeşleşmişlerdi ki, işkence yapmadıkları zaman sürekli gergindiler. İşkence yaparak rahatlıyor, doyuma ulaşıyorlardı. Özellikle okumuş, aydın, çağdaş düşünceli insanları karşılarına alıp onlarla alay etmek, onların bu yapılarını küçümsemek, görüşlerinin yanlış olduğunu sözümona bilimsel konuşmalar yaparak ispatlamaktan çok hoşlanıyorlardı. Bu insanları fikren ve cismen ezmekten büyük bir haz alıyorlardı.

Hiç unutmam, birgün bu tipteki bir asker koğuş kapısının gözetleme deliğini açıp koğuşumuzda kalan iki devre milletvekilliği yapmış tutukluyu çağırdı. Bu şahıs gitti, tekmil verdi. Asker aniden yüzüne bir yumruk indirdi ve sordu. "Sana niçin vurdum biliyor musun?" Eski milletvekili "**bilmiyorum** komutanım" dedi. O zaman, "ben köye gidince herkese, bir milletvekilini dövdüm, o da önümde hazırolda bekliyordu, diyeceğim" dedi. Yani bu insanlar tüm komplekslerini bizde tatmin ediyorlardı.

Bu sadist işkencecilerin baş hedef seçtikleri tutukluların çoğu okumuş ve varlıklı ailelerden gelenlerdi. Hayatlarında hiç aç kalmamış hergün sıcak banyo yapan, iyi beslenen, iyi konutlarda yaşayan kimselerdi. En çok dayak yemelerine, işkence görmelerine rağmen **dirençliydiler**. Onurlarını korumada kararlı, tüm baskı ve zulme rağmen bulundukları koğuşlarda insanların birlik ve beraberliğini sağlamak, **idarenin** tuzak ve provokasyonlarına karşı koğuşu uyarmak, insanları dirençli kılmak ve moralize etmek için çaba sarfediyorlardı. Koğuşlarda ortak bir bilinç ve direncin oluşması için gerekli çabayı gösteriyorlardı. İşte bu yüzden de tutukluları teslim almayı amaçlamış işkencecilerin baş hedefleri bu tür insanlardı. Bu tip insanlara acımasızca saldırıyorlardı.

• Gelecek sayıda sürecek

Dünyada Neler Oluyor?

• **Filipinler**'de günler önemli sürüyor. Yeni Halk Ordusu'yla görüşmeler yapılmayıp, saldırıya geçilmesi için direnen Enrile tasfiye edildi. ABD Aquino'yu desteklediğini açıklamakla birlikte, Markos ve Enrile'yi birleştirme politikasını da terk etmiyor. Enrile'nin kişiliğinde simgelenen gizli odak bir yandan Aquino yönetimine bir yandan da halka saldırmakta ve bir darbe ile tüm sola karşı azgın saldırıya geçecek bir yönetimi oluşturmaya çalışıyor. Bu amaçla da, Halk Partisi lideri sendikacı Olalia öldürüldü. Ancak cenazesi antifaşist bir gösteriye dönüştü. Genel grev yapıldı. Aquino, demokrasiyi savunmak için halkı gösterilere ve direnişe çağırmaktan çekinmeyeceğini açıkladı.

• **İran'a** ABD yönetiminin gizlice silah sattığı ve bunu rehineleri kurtarmak için yapılan bir dizi gizli görüşme ertesinde gerçekleştirdiği açıklandı. Reagan, olayı kabul etmek zorunda kalırken, özellikle AET ülkeleri arasında ve ABD yönetimi içinde yeni bir Notargate sarsıntısı yaşanabileceği kuşkuları uyandı. Olay, **güçlü ve açık bir ABD** sloganını kullanan Reagan için önemli bir sarsıntı yarattı.

• **Güney Kore**'de diktatörlüğe karşı halk direnişi durdurulamıyor. Son olarak, Özal'ın Kore'de bulunduğu günlerde yapılan gösterilerde 1500 öğrenci gözaltına alındı. Güney Kore'nin **yarattığı mucizenin halkınca "anlaşılamaması"** Türkiye ve benzer ülkeler yönetimlerinde anlaşılamıyor olsa gerek.

• **Japonya**'da, Tokyo havaalanının genişletilmesini protesto amacıyla büyük boyutlu gösteriler düzenlenmeye devam ediliyor.

• **Nikaragua**'da, Sandinistler kuruluşlarının 25. yılını büyük gösterilerle kutladılar. 80 ülke temsilcilerinin katıldığı bir toplantıda yaptığı konuşmada Ortega, ABD saldırısını her koşulda geri püskürtmeye hazırlıklı olduklarını yineledi. Öte yandan yönetimi yıkmak için savaşan Contralara ABD'nin 100 milyon dolarlık yardımı onayladı ve yarısı karşı devrimci gruplara ulaştırıldı.

• **Küba** önderi Castro'ya 60. doğum yıldönümünde Lenin nişanı, verildi.

• **Madrit**'te, Nükleer Savaşı Önlemek için Uluslararası Doktorlar Birliği'nin ikinci toplantısında, Sovyet bilgini İlyin, bir nükleer savaşın 10 bin Çernobil'e eşit olacağını açıkladı.

• **Kuzey Irak**'ta mücadele eden Kürdistan Demokrat Partisi ve Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin, mücadelelerini birleştirme kararı aldıkları açıklandı. Örgütlerin liderleri Barzani ve Talabani adına yapılan açıklama İran Radyosunda duyuruldu.

Öğrenci gençliğin önündeki görev

Kitlesellik için tutarlı eylem çizgisi

SİNAN TUNA

DEMOKRATİK öğrenci gençlik hareketinin, hak arama eylemleriyle gündemin birinci sırasına yükseldiği bir ay yaşadık.

Kamuoyu birdenbire ortaya çıkmış gibi görünen, canlanan öğrenci hareketine büyük bir ilgi gösterdi. Hergün kaydedilen gelişmeler üstünde konuşuldu, değerlendirmeler yapıldı.

Bu ilginin yoğunlaşmasının birinci nedenini kestirmek güç değil: darmadağın edilen, artık bir daha üstünde ot bitmeyecek biçimde ezildiği sanılan öğrenci hareketinin büyük bir moral ve dinamizmle yeniden kendini ortaya koyması önce şaşkınlığa, sonra da övgüye neden oluyordu. Aynı günlerde yapılan, Seka'da ve Otomobil-İş sendikasına bağlı fabrikalardaki yemek boykotları, demokratik haklarını ve hak arama araçlarını yitirmiş olan kitlelerde sarsıcı bir etki yarattı.

Gericiliğe karşı verilen demokrasi savaşımının en etkin güçleri olan işçi sınıfı ve gençlik, kitle eylemlerindeki yükselişin de ilk işaretlerini veriyorlardı.

Bu canlanma önemlidir; ancak daha da önemli olan ve altı birkaç kez çizilmesi gereken, eylemlerin örgütlü niteliğidir.

Kitleselleşebilmek için ilk gösterilmesi gereken, demokratik hakların kazanılmasının olanaklı olduğudur. Yalnızca genel çağrılar ve politik gençlerin kendi özverili eylemleri ile sınırlı kalan çabalarla kitleselleşmek olanaksızdır. Aynı zamanda, öğrenci kitlesinin somut kazanımları yaşayarak görmesi de derneklerin kendi kitleleri ile kaynaşmalarını sağlayacaktır.

Demokratik öğrenci hareketi bıçağın kemiğe dayandığı koşullarda birden parlayıp sönen, haksızlıklara karşı tepkisini günübirlik çıkışlarla ortaya koyan yaklaşımlardan uzak durdu. Bütün güçlüğüne karşın, asıl olanı, örgütlenme sorununu en başa koydu. Öncelikle eylemin sürekliliğinin ve başarısının güvencesi olan, etkin taban örgütlerini ve ulusal önderliği yaratmaya çalıştı. Bu saptamanın, tarihsel öneminin yanı sıra, geleceğe tuttuğu ışık bakımından da önemi vardır. Demokratik öğrenci hareketindeki canlanma, öğrenci derneklerinin kurulmasıyla başlayan, somut durumun gerekliliklerini zamanında belirleyen bir çizginin ürünüdür. Başlangıçta yalnızca olumsuzluklara dikkat çekerek, tedirginlik, karamsarlık, dolayısıyla da eylemsizlik üreten düşüncelere karşın ortaya konulan ve etkinlik sağlayan bir çizgi üstünde birleşen eğilimler, bugünkü olumlu gelişmelerin de zeminini hazırlamıştır. "Sosyalist parti" konulu panel yaptıkları için insanların tutuklandıkları koşullarda, her davranışı kuşkuyla karşılanan öğrenci gençliğin, haklılığını tartışmasız biçimde her kesime kabul ettirerek, demokratik hakları için mücadeleye atılması, hiç kuşkusuz bilinçli bir hazırlık, hedeflendirme ve yönlendirme sonucunda başarılmıştır. Kazanılan başarıların geri dönülmez kılınması için, öğrenci gençliğin mücadelesinin etkisizleşmemesi ve yozlaşmaması için, bu temel özelliğin titizlikle korunması gerekiyor.

Demokratik öğrenci hareketinin yükselişiyle birlikte, izlenmesi gereken *eylem çizgisi* de tartışılmaya başlandı. Hemen burada şu nokta belirtilmelidir: Bu tartışma, yalnızca öğrenci hareketinin değil, genel olarak demokratik hareketin temel sorunlarından biridir. Çünkü, demokratik öğrenci hareketinin doğru bir çizgi izlemediği, geçmişten çıkartılan en önemli derslerden biri olduğuna göre, sağlıklı ve doğru bir eylem çizgisini öğrenci hareketine egemen kılmak gerekiyor.

Öğrenci hareketi yasal kısıtlamalar, keyfi uygulamalar, baskılar ve değişik yıldırma çabalarına karşı mücadele ediyor. Bu engeller kendilerini açıkça gösteriyorlar. Öbür yandan, açıkça yasadışı olan yön-

Öğrenciler haklarını arıyor

temlerle de ülkemizde işlenmiş pekçok suç vardır. Bunların hiçbiri soruşturulmamış, sorumluları yargılanmamıştır. İzmir'de öğrenci derneğindeki masanın altına gizlice dinleme aygıtı, yaygın olarak yapıldığı bilinen "kışkırtıcılar" kazanma girişimleri, önümüzdeki dönemde de karşılaşılacak yöntemler arasındadır. Öğrenci gençlik provokasyonlara karşı uyanık olmalıdır.

İyi niyetle ve mücadele azmiyle bile olsa, somut koşullarla örtüşmeyen eylem biçimleri önermek, zararlı sonuçlar doğurabileceği gibi, yaygın bir karamsarlık ve tedirginlik de yaratabilir. Asıl olan provokasyonlara engel olmak adına geri ve etkisiz bir eylem çizgisi izlemek değil, her türlü engelin üstesinden gelerek, kitle eylemlerini güçlendirmektir. Kışkırtıcılar on yıllar boyu pekçok yol denediler; tümü de aynı amaca yönelikti: demokratik öğrenci gençlik hareketini genel demokratik mücadeleden kopartmak, onun kitleselleşmesini önlemek.

Bu nedenle kitlesellik ve bu amaca ulaşabilmek için tutarlı eylem, gençliğin mücadelesinin temel özelliği olmalıdır.

Kitlesellik için öğrenci derneklerinin sendikal niteliğinin güçlendirilmesi başlıca koşuldur. Bir başka deyişle, kitleselleşebilmek için ilk gösterilmesi gereken, demokratik hakların kazanılmasının olanaklı olduğudur. Yalnızca genel çağrılar ve politik gençlerin kendi özverili eylemleri ile sınırlı kalan çabalarla kitleselleşmek olanaksızdır. Aynı zamanda, öğrenci kitlesinin somut kazanımları yaşayarak görmesi de derneklerin kendi kitleleri ile kaynaşmalarını sağlayacaktır.

Demokratik öğrenci hareketinde sık rastlanan bir durumdur: mücadele yükselmeye başlayınca, eylemlerin amaç mı, araç mı olduğu çabuk unutulabilir. "Eylemin düzeyini yükseltme" yanlışına kapılınabilir. Ve farklı eğilimler arasında bir yarış başlar. Sonuç olarak hiçbir eğilime ve demokratik öğrenci hareketine yararı olmayacak bu rekabet ortamı, dışardan ellerini ovuşturanların kışkırtmalarına ve baskılarına da açık hale gelir.

Öğrenci gençlik hareketinin dikkati, böyle bir rekabet ve yarışa karşı, birlik eğilimini güçlendirmek olmalıdır. Tüm eğilimler demokratik birliğin içinde bulunan koşullardaki önemini ve zorunluluğunu kavramak zorundadır.

Öğrenci gençliğin birliğine giden yol, öncelikle kendi yarattığı örgütlenmelerin temel alınmasından geçer. Eylemin önderi eğilimler değil, örgütlerdir. Dernekler içinde ister azınlıkta olsun, ister yönetimde, tüm eğilimler sahip oldukları demokratik yapıları koruyup güçlendirmeyi temel alacaklarını açıklamalıdırlar. Bu sorun karşısında ikircikli davrananlar, yani karar kademelerini kendilerinin ağırlıkta olup olmamalarına bağlı olarak tanıyanlar, demokratik birliğe dolayısıyla demokratik öğrenci hareketine zarar vereceklerdir.

Öğrenci gençlik hareketinin etkinliği, gücü ve geleceği, böylesi eğilimlerin üstesinden gelinip gelinmemesi ile yakından ilgilidir.

Ayrım noktalarına karşın oluşturulacak güçlü bir demokratik birlik, olumlu gelişmelerin anahtarı, demokratik kazanımların ve geleceğin güvencesi olacaktır. ●

Güç ve eylem birliğine doğru

MEHMET TEKİN

EYLÜL ayında yapılan olağanüstü genel kurulda iç sorunlarını sendikal birliğine sahip çıkarak çözümleyen Otomobil-İş üyeleri, önümüzdeki günlerde yapılacak olağan genel kurulla, tabandaki nitel birikim ve ilkesel taleplerini yönetimle bütünleştirmeye hazırlanıyor.

12 Eylül rejimi ve onun sivil görünümlü uzantısı ANAP iktidarınca tekellerin çıkarına göre biçimlendirilen toplumsal-siyasal yaşama karşı işçi sınıfının demokratik-sendikal mücadelesi giderek güçleniyor. Metal işkolunda da ekonomik ve siyasal gücüyle iktidarı etkileyen MESS gibi bir tekelci burjuva gücüne karşı Otomobil-İş üyelerinin zor günlere ve greve hazırlandığı bir dönemde yapılacak kongre, bu nedenle de ayrı bir öneme sahip.

Demokratik sınıf ve kitle sendikacılığının ilkeleri ve bu anlamdaki geçmişin olumlu deney ve gelenekleri, bugünün nesnel koşullarıyla birlikte kongre platformundaki tartışma ve çözümün yollarını açacak. Öyle görülüyor ki, ilerici güçler açısından kongrenin gündemini: Sendikanın sınıf sendikacılığı ekseninde kurumsallaşması, nitel büyümesi ve savaşım hattına doğru ilkeli birliğini sağlayarak yürümesi oluşturacak. İlerici-demokratların en geniş eylem ve ilke birliğini gözeten sorumluluk çizgisi, başarılarının odağı ve güvencesi olma konumunda.

Metal işçilerinin Otomobil-İş'te örgütlendikleri 1983 sonrası sürecin objektif değerlendirilmesi yapıldığında, genelde iki olumsuz anlayışın sonuçları şimdi daha iyi kavranıp, yaşanıyor. Birincisi, sendikayı iç sorunlar etrafında hesaplaşmaya çeken MESS destekli sağ çizgi ve grupçu ittifakın olağanüstü kongreyle büyük ölçüde aşılan tahribatları. İkinci ve halen gündemde olanı ise, sendikanın nitel gelişmesi önündeki politikasız ve kararsız eğilim. Bu süreç ve anlayışa bağlı olarak gelişen sorunlar ve çözüm ana hatlarıyla şöyle konulabilir:

Demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı yalnızca uzlaşmacı anlayışa karşı olmak ve ilkelerden sözetmek, anlamına gelmiyor. Yalnızca bu subjektif niyet yetmiyor. Belirlenen ve savunulan hedeflere yönelik yapılaşmalar sağlanmadıkça, kitleyi bu hedeflere hazırlayacak örgütsel mekanizmalar oluşturulmadıkça, kendi içinde bütünselliği olan taktik ve stratejik politikalar saptanmadıkça, başarı ve kazanımlar rastlantılara bırakılmış oluyor. Bir başka yanlış eğilim de, bütün bunları doğrulayan, ancak böyle bir anlayışın kendi kadro ve öncüleri eliyle bütünleştirilmesi yerine, sorunun çözümünü birkaç teknik kadro ve uzmanlara bırakan "idareci" yaklaşımda görünüyor. İşkolunda özellikle MESS ve tekellere karşı savaşımda başarılarının temel güvencesi olan kitlenin ilkeli ve örgütlü gücünden başka bir seçeneğin olmadığı gerçeği bugünlerde tartışmasız biçimde doğrulanıyor.

Günübirlik ve eklektik politikalar, yerini kitleyle birlikte tartışılan ve birlikte alınan kararlar ve politikalara bırakmak durumundadır. Bu işleyişte, alınan karar ve politikaların yaşama geçirileceği sendikal kurumsallaşma bağlamında: eğitim, örgütlenme, toplu sözleşme, bilim-yayın ve araştırma dairelerinin kollektif bir çalışma içinde başarılmasımümkündür. Eleştiri ve özeleştiriyi demokratik-merkeziyetçi bir işleyiş içinde sendikanın gelişmesine yönelik bir araç olarak değerlendirme yerine, peşin yargılarla önünü kesmek birliğe değil ayrılıklara ve grupçu eğilimlere zemin oluşturacaktır. Sendikal demokrasinin temel harcı olan tabanın söz ve karar sahibi olabilmesini tüm sorunların çözüm odağı olarak ele almak bir tercih sorunu değil, ilke sorunudur.

Ayrıca bu kongrenin önemi, Otomobil-İş'in metal işkolundaki mücadelesini ve sorunlarını aşan bir nitelik kazanıyor. Kongre, ülkedeki demokrasi mücadelesinin bütününe yansıyacak sonuç ve katkılarıyla, güç ve eylem birliğinin gelişkin bir platformu olması anlamında da ayrı bir değer taşımaktadır. Bu nedenle de ülkemizde işçi sınıfının sendikal ve siyasal birliğinden yana olan güçler, kongreye sempati ve dayanışma anlayışıyla bakıyor ve haklı olarak birlikçi politikanın somut sonuçlarını görmek istiyor.

En olumsuz baskı koşullarında bile demokratik sınıf ve kitle sendikacılığının ilkeleri ve birliğine sahip çıkmasını bilen Otomobil-İş üyeleri, bu kongreyle: demokrasi, barış, bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesindeki öncü ve onurlu yerlerini daha da güçlü ve kararlı olarak alacaklardır. Tekellerin ve 12 Eylülcü güçlerin korkulu rüyası budur. ●

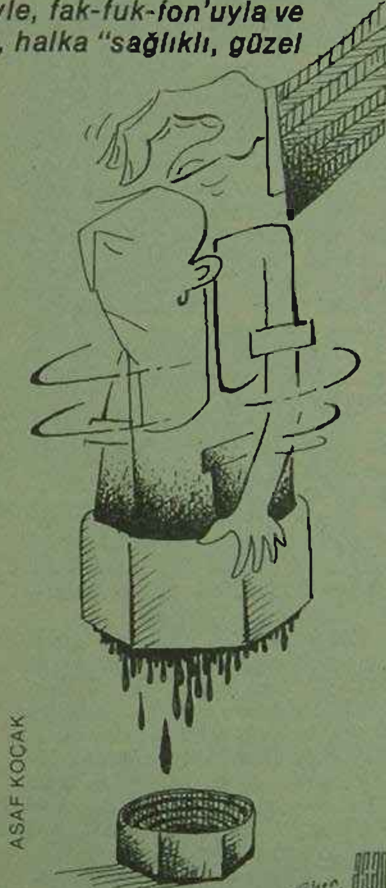
Çalışanların sağlık sorunları "hallediliyor"!

Çıkarılmaya çalışılan sağlık yasasıyla, hastaneler neredeyse özel kliniklere dönüştürülüyor. Kalkan devlet desteğinin yerini ABD ve F.Almanya'da bile sancılı biçimde uygulanan bir özel sağlık modeli alıyor. Yüzde 20 resmi işsiziyle, fak-fuk-fon'uyla ve geri alınan haklarıyla birlikte, halka "sağlıklı, güzel yıllar" dileniyor...

TUFAN AYDIN

BASININ son günlerde yeni bir gözdesi var. Önceden pek bilinmeyen Eskişehir Milletvekili ve TBMM Sağlık-Sosyal İşleri Komisyonu Başkanı olan Mustafa Balcılar, gün geçmiyor ki basında yeralmasın, demeç vermesin. Demeçlerinde, bakandan bile yetkili olduğu imajını veren Balcılar, çalışanlar için yaşamsal öneme sahip bir yasa tasarısının hazırlanmasından sorumlu. Gerçekte, 1980'lerden bu yana uygulanan ekonomi-politika ile sağlık alanındaki gelişmelere bakıldığında, sözkonusu yeni yasa tasarısı çalışanlara hiç de umut vermiyor.

Yeni yasayla, hastane önündeki birikimlerin önleneceği, maaşları artacağı için hekimlerin hastanelerde tam gün çalışmayı tercih edeceği, hastanelerin yönetimlerinin ve bütçelerinin özerkleşeceği gibi "reklamlar" yapılıyor. Oysa, 12 Eylül' den bu yana başlatılıp, ANAP hükümeti ile sürdürülen sağlık politikasına göre, kamu yatırımlarının kısılması, bu alanın ilaç ve tıbbi teknoloji tekelleri için "çekici" ve "verimli" hale getirilmesi ve sağlığın yalnızca "parası olanın alabileceği" bir "mal" haline getirilmesi sürecine katkıda bulunmayan bir yasanın bu hükümetin gündeminde olmasını beklemek, fazla "safdillik" olur. Yasanın bilebildiğimiz kadarıyla temel özelliği, giderek askerileşen T.C. bütçesi üzerine fazla yük olduğu ileri sürülen kamu sağlık harcamalarının ve hastaneler konusunda yönetimi rahatsız eden şikayetlerin azaltılmasının amaçlanmasıdır. Devlet ve SSK hastanelerine devlet tarafından yapılan desteğin kaldırılması,

ASAF KOÇAK

bu hastanelerin özerk bütçe ve yönetime sahip olması, bizlere çözüm olarak sunuluyor.Bu "özerklik", aslında ücretlilerin parasız olarak yararlandıkları hastanelerin bütünüyle paralı hale gelmesi ve genellikle üst bürokratlar ile yörenin zenginlerinden oluşan "mütevelli heyeti" nce "rahatça" yönetilmesi anlamına geliyor. Yoksul hastalar için, nasıl işleyeceği kuşkulu olan "Fakir Fukara Fonu"nun destek olacağı, özel sağlık sigortasının özendirileceği, hastaların özel sağlık kuruluşlarına da başvurabileceği ve bu özel kuruluşların teşvik edileceği, sözkonusu yasanın diğer maddeleri.

Yasa, çalışanların sağlığının iki temel yönünden yalnızca birine, "tedavi edici hekimlik" alanına ilişkin. Dolayısıyla 12 Eylül'le birlikte zaten "halledilmiş olan", çalışanlara yönelik koruyucu hekimlik hizmetlerini hesaba katmamış bile. 12 Eylül'le birlikte yapılan değişikliklerden işçi ve emekçiler döne döne zararlı çıkmışlardı. Bunlardan bir bölümü zaten çalışanların sağlığıyla ilgiliydi. Ayrıca doğrudan sağlık ve işgüvenliği alanında yapılan değişiklikler ise, çalışanların sağlığını bütünüyle işverenin insafına terketmek anlamına geliyordu. İşyeri denetiminin işlemez hale getirilmesi, iş müfettişlerinin hayati tehlike bulunan yerlerde üretimi durdurma yetkilerinin elinden alınması gibi. Böylece işverenlerin iş sağlığı ve güvenliği konularındaki yatırımları iyice kısılıyor ve gazetelerin dediğine göre, bu yolla elde edilen kar 62.5 milyar lirayı buluyordu.

Bu yasanın işçiler açısından olası sonuçları ise; sağlık priminin giderek artması, hastanelerin neredeyse paralı özel kliniklere dönüşmesi, daha önce işlemez konuma getirilen kuruluşlar İSGÜM ve meslek hastaneleri'nin "karsız" olması gerekçesiyle kapatılması ve "karlı" olan piyasaya , yönelik hizmetlerin tercih edilmesi.

Bugün, artık sağlık hizmetinde "devlet sübvansiyonu" tümüyle terkedilmektedir. Ancak, yerine resmi işsizi yüzde 20'lere varan ülkemizde, partizanca kullanıma açık "Fak-Fuk-Fon"un da geçmesi sanırız düşünülmüyor. Sermaye birikimi ve kaynakları yetersiz ülkemizde, ABD ve F.Almanya gibi gelişmiş kapitalist ülkelerin yürütmekte zorluk çektiği bir sağlık modelinin benzerini uygulamaya kalkmak, sağlık sistemimizin çok kısa sürede çökmesine ve halkın sağlığının hızla daha da bozulmasına yolaçacaktır. Buna karşın, ilaç ve teknoloji tekellerinin karlarına kar katılacak, bütçeden kısıntılarla hükümet ve askerileşen ekonomi bir süre daha rahatlayacaktır. İşi oldu bittiye getirmeye çalışanların, yasayı hazırlayanlara, ücretlilerin ve halkın kendi vergileri ile yapılan hastanelerin özelleştirilmesine ve özerkleştirilmesine karşı çıkılmalıdır. Çalışanların sağlık sorunlarının çözümünde hastanelerin yanısıra, işyeri düzeyinde koruyucu hekimlik hizmetlerinin geliştirilmesi de talep edilmelidir. ●

GÜN "Sendikal Haklar ve Demokrasi Paneli"

DERGİMİZİN düzenlediği "Sendikal Haklar ve Demokrasi" Paneli, 16 Kasım günü İstanbul'da yapıldı. Dergimizin sendika ve işçi sorunları danışmanı **Özcan Kesgeç**'in yönettiği panele, konuşmacı olarak Petrol-İş Genel Başkanı **Cevdet Selvi**, Yol-İş Genel Başkan Yardımcısı **Recai Emre**, gazeteci **Şükran Ketenci** ve **Mustafa Sönmez** katıldılar. Kalabalık bir işçi topluluğunun izlediği panel, yaklaşık beş saat sürdü.

Özcan Kesgeç paneli açış konuşmasında, 12 Eylül'den sonra işçi haklarının ortadan kaldırıldığını ve tüm iletişim araçlarıyla sendikaların kamuoyunun gözünde kötülenip itibarsızlaştırılmaya çalışıldığını vurgulayarak, şu görüşlere yer verdi: "İşçi hakları olumsuz oluşumların nedeni gibi gösterildi ve işçiler ekonominin batağa girmesinin sorumlusu sayıldı. Ne var ki, hiçbir grevin olmadığı bir dönemde, ekonomide düzelme görülmedi. İşçi ücretleri 1976'lar düzeyine indi. 80'den bu yana demokratik hak ve özgürlükler yokedildi. Her müdahaleden sonra, sendikal hak ve özgürlükler ortadan kaldırıldı. Buradan, işçi hakları ile demokrasinin sıkı bir ilişkisi olduğu ortaya çıkıyor."

Panelde ilk sözü alan **Şükran Ketenci**, 12 Eylül'ün, 82 anayasasının, 61 anayasasının, toplu sözleşme ve grev yasalarındaki geriye dönük değişikliklerin hep demokrasi" adına yapıldığını belirterek, şunları dedi: "Uygulanan sosyoekonomik modelin demokrasiyle bağdaşması sözkonusu değildir. Demokrasi, siyasi partiler ve sendikalar kağıt üzerinde vardır. Fakat uygulamada, dernekler bile gerçek anlamda kendi nitelikleri ile işlevlerini yerine getirememektedir. Sendikalar eski üye sayılarını katlayan, hatta 100 bine varan üyelere sahiptir ama, yine de 80 öncesinde sahip oldukları güce sahip değillerdir. Televizyonda gösterilen filmlerde anarşi ve terörün suçlusu olarak işçiler, DİSK vb. gösterilmiştir. Yasal grevlerin anarşi ve terörle ne ilişkisi vardır? İstatistikler işçilerin ve onlara verilen ücretlerin enflasyonla hiçbir ilişkisi olmadığını göstermiştir. Böyle bir durumda nasıl olur da işçiler ekonomik bunalımın nedeni olarak gösterilebilir? İşte sorun burada..."

Altı yıldır grev yapılmadığını, 2821-22 sayılı yasaların toplu sözleşme yapmayı engellediğini, grevin sadece kağıt üzerinde olduğunu belirterek sözlerine başlayan **Recai Emre** ise, demokrasiye sermayenin değil, işçilerin ihtiyacı olduğunu belirterek, şunları dedi: "Demokrasiyi sadece sandık başına gitmek olarak görmeyeceğiz. Mevcut yasalardaki haklar sonuna kadar kullanılmalı. Toplu grevler yapılmalı. Ancak bu şekilde sonuç alınabilir. Sendikalar ağlama duvarı olmaktan çıkarılmalı, 24 Ocak kararları değiştirilmeli. Burada biz sendikacılara büyük görevler düşüyor. 87'den itibaren mutlaka eyleme geçme zamanı gelmiştir."

Mustafa Sönmez, işçilerin, gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıfının sahip olduğu hakları hedef almasını "kendimize yapacağımız en büyük kötülük" olarak niteleyerek, şu görüşleri dile getirdi: "Biz bu toplumun insanıyız. Bu da, yönetimi sadece birilerinin eline vermeyi değil, onlarla paylaşmayı gerektirir. Demokrasiyi bir yaşam alışkanlığı haline getirmeliyiz. Ve tabi önce sendikalardan başlamalıyız. Hakkımızda alınan kararlar bizi ne kadar temsil ediyor, yöneticilerimizi ne kadar kendimiz seçiyoruz, katkımız ne oluyor? Özgür iradeyle seçiyor, değiştirebiliyor, denetleyebiliyor muyuz?..."

Türk-İş Genel Kurulu'nda Genel Başkan adayı olan **Cevdet Selvi** ise demokrasiyle sendikal haklar arasındaki ilişki üstünde durduktan sonra, işçilerin demokrasiye sahip çıkması zorunluluğundan sözetti. **Selvi** konuşmasını şöyle sürdürdü: "Bu altı yıl parçalanmanın bedelini ortaya koydu. Artık aklımızı başımıza toplayıp sadece fikirlerle değil, tavrımızla da isteklerimizi ortaya koymalıyız. Mücadele etmeliyiz. Bugün artık işçi duyarlı, kulak kabartıyor. Demokrasiye sarılmalı, onun yaşama biçimi olduğunu kavramalıyız. Artık lafı bırakalım. Yapılacak bir şey varsa, biz varız. Bilinçle bu mücadeleye katkıda bulunuyoruz. Sendikaların günümüzde önemi çok büyük. Ancak onların haklarını savunmaları sınırlandırılmış siyasetle uğraşmaları yasaklanmış. Bunun için eğitime önem verilmelidir..."